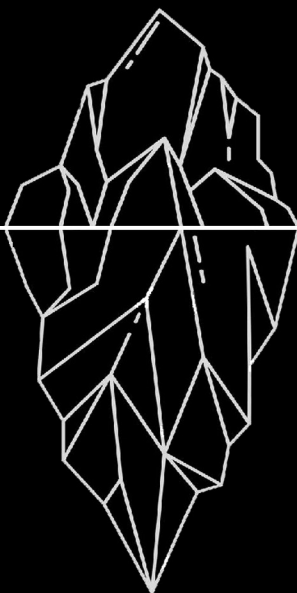

Η κορυφή του παγόβουνου

Συνειδητή αποχή από τις εκλογές

Οργάνωση στην βάση
Ταξικός Αγώνας
Για την κοινωνική επανάσταση

Για το ξεπέρασμα της εκλογικής αυταπάτης αλλά και της παθητικής αποχής
Για την προώθηση της οργάνωσης του αγώνα μας!

Η κορυφή του παγόβουνου

**Για το ξεπέρασμα της εκλογικής αυταπάτης, αλλά και της παθητικής αποχής.
Για την προώθηση της οργάνωσης του αγώνα μας!**

“Ortus” είναι το όνομα μιας πρωτοβουλίας για την παραγωγή και την διακίνηση αναρχικού πολιτικού λόγου και θεωρίας, υπάρχει ως υπογραφή από τα τέλη του 2019 και προέρχεται από Θεσσαλονίκη μεριά. Στόχος της πρωτοβουλίας είναι η ενδυνάμωση της ταξικής μας συνείδησης, σε συνδυασμό πάντα με την προπαγάνδισι των αναρχικών προταγμάτων, ως τα δυο βασικότερα στοιχεία που μπορούν να μας φέρουν ένα βήμα πιο κοντά στην επαναστατική προοπτική. Ο άνθρωπος που βρίσκεται πίσω από το εγχείρημα αρθρογραφεί επίσης και στον κινηματικό διαδικτυακό ιστότοπο ενημέρωσης **Alerta.gr** με το ψευδώνυμο “Γιάννης Βολιάτης”.

Η μπροσούρα “*Η κορυφή του παγόβουνου- Για το ξεπέρασμα της εκλογικής αυταπάτης, αλλά και της παθητικής αποχής. Για την προώθηση της οργάνωσης του αγώνα μας!*” είναι η τέταρτη κατά σειρά έκδοση της πρωτοβουλίας Ortus και συντάχθηκε τον Απρίλιο-Μάιο του 2023, ενόψει των βουλευτικών εκλογών. Το στήσιμο της μπροσούρας έγινε με βοήθεια του συντρόφου Χ.Κ., τον οποίο ευχαριστώ θερμά. Η χρήση του πρώτου πληθυντικού προσώπου μέσα στο κείμενο αποτελεί, από την μια, αισθητική προτίμηση του συγγραφέα, αλλά και πολιτική επιλογή, καθώς αναδεικνύει την ενεργό συμμετοχή στο αναρχικό κίνημα και τις διαδικασίες του και όχι την απλή “φιλολογική” ενασχόληση με την επαναστατική θεωρία. Για οποιαδήποτε επικοινωνία με την πρωτοβουλία μπορείτε να στείλετε email στην ηλεκτρονική διεύθυνση **ortus@riseup.net**.

Η κορυφή του παγόβουνου

**Για το ξεπέραςμα της εκλογικής αυταπάτης, αλλά και της παθητικής αποχής.
Για την προώθηση της οργάνωσης του αγώνα μας!**

Αυτό είναι ακόμη ένα κείμενο από τα πολλά που πιθανόν θα διαβάσετε ή θα πέσουν στα χέρια σας το επόμενο διάστημα, που έχει να κάνει -εν μέρει- με την κακή σχέση των αναρχικών με τις εκλογές. Δεν είναι όμως ένα κείμενο στεγνού αναθέματος, αλλά ένα που προσπαθεί να εξηγήσει και να αναλύσει σε λίγο μεγαλύτερο βάθος την αντιεκλογική στάση των αναρχικών, αλλά και να προχωρήσει πέρα από αυτό, προς την κατεύθυνση του θετικού προτάγματος της οργάνωσης.

Το κείμενο αυτό απευθύνεται σε διάφορες ομάδες ανθρώπων. Καταρχάς, απευθύνεται σε αυτούς που ήδη έχουν κάποιες αμφιβολίες σχετικά με την αξία και την λειτουργία του συστήματος της αντιπροσώπευσης και της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, αλλά δεν έχουν καταφέρει ακόμη συνειδησιακά και πολιτικά να περάσουν στο επίπεδο της ολικής ρήξης με αυτό. Κατά δεύτερον, απευθύνεται σε όσους βρίσκονται στην αντίστροφη πορεία. Δηλαδή, σε όσους κατά το παρελθόν αμφισβήτησαν και απέρριψαν τις εκλογές, αλλά πλέον το ξανασκέφτονται, για διάφορους λόγους. Είτε λόγω προσωπικής πολιτικής μετατόπισης, είτε λόγω κόπωσης από την συνεχόμενη και μονομερή όξυνση του ταξικού πολέμου από τους από-τα-πάνω, π.χ. κατά την διάρκεια μιας ριζικά νεοφιλελεύθερης διαχείρισης, όπως αυτής που βιώνουμε σήμερα, είτε ακόμη και λόγω της απογοήτευσης από τις οριζόντιες κινηματικές διαδικασίες. Ακόμη, μπορεί να συμβαίνει για ξεκάθαρα τακτικούς λόγους: Είναι αλήθεια, δηλαδή, πως υπάρχουν εκείνοι οι άνθρωποι που δεν πιστεύουν πραγματικά στις εκλογές ως μια διαδικασία που μπορεί να ενέχει κάποια ριζοσπαστική ή προοδευτική προοπτική, αλλά θεωρούν πως, με μια εντελώς χρηστική προσέγγιση, μπορούν να συμβάλουν στην δημιουργία ενός καλύτερου περιβάλλοντος ζωής και ενός πιο ευνοϊκού πολιτικού/κοινωνικού υποβάθρου για την ανάπτυξη των κινημάτων, μέσω μιας -έστω- “λιγότερο εχθρικής” ως προς αυτά κυβέρνησης.

Επιπλέον, το κείμενο σίγουρα φιλοδοξεί να επηρεάσει και όσους δεν έχουν καμία αμφιβολία σχετικά με την συμμετοχή τους στην εκλογική διαδικασία, είτε η βεβαιότητά τους αυτή προέρχεται από μια δομημένη στρατηγική που καθορίζεται από μια κάποια αριστερή ανάλυση, είτε απλά γιατί δεν έχουν σκεφτεί ποτέ -και ίσως δεν θέλουν- κάποια άλλη εναλλακτική πέρα από τον κοινοβουλευτισμό (εναλλακτική που να μην είναι κάποιου είδους δεσποτισμός ή δικτατορία).

Αυτές οι δυο τελευταίες ομάδες ανθρώπων είναι σίγουρα οι πιο δύσκολες στο να επηρεαστούν, οπότε, ρεαλιστικά, οι ελπίδες σχετικά με αυτό είναι περιορισμένες. Παρ' όλα αυτά, κάθε πολιτικό κείμενο που παραθέτει επιχειρήματα γύρω από μια θέση μπορεί, δυναμικά, να επηρεάσει ακόμη και τον αρχικά πιο αντίθετο ή μη εξοικειωμένο με την θέση αυτή άνθρωπο. Άλλωστε, στόχος των αναρχικών δεν μπορεί να είναι άλλος από την απεύθυνση στο σύνολο της κοινωνίας, με θετική έμφαση φυσικά στους καταπιεσμένους και την εργατική τάξη, με σκοπό την όξυνση της ταξικής συνείδησης, την χειραφέτηση από τα ιδεολογικά και πολιτικά δεσμά της αστικής τάξης και, εν τέλει, το μπόλιασμα της δικής μας τάξης, της εργατικής με τα ελευθεριακά/αναρχικά ιδανικά, προς την γενική κατεύθυνση της κοινωνικής επανάστασης, δηλαδή της συνολικής ρήξης με τον κόσμο της κάθε είδους εξουσίας, εκμετάλλευσης, καταπίεσης. Αν γίνουμε ελιτιστές ως προς την απεύθυνσή μας, αν υποκύψουμε σε μια λογική ματαιότητας σε σχέση με την μαζική απεύθυνση, τότε αυτόματα παύουμε να είμαστε επαναστάτες.

Έτσι, τέλος, το κείμενο απευθύνεται, ίσως περισσότερο από κάθε άλλο, και σε όσους συνειδητά δεν ψηφίζουν και δεν πρόκειται να ψηφίσουν και πάλι, αλλά ταυτόχρονα δεν εμβαθύνουν την οργανωτική και προταγματική τους ανάλυση, ώστε να μπορούν να προσφέρουν μια πειστική εναλλακτική, πέρα από τον κοινοβουλευτισμό, στους καταπιεσμένους και την εργατική τάξη γενικότερα. Απευθύνεται δηλαδή και προς το εσωτερικό του αναρχικού κινήματος, φιλοδοξώντας να αποτελέσει ένα ακόμη λιθαράκι προς την κατεύθυνση της όξυνσης του αναρχικού, επαναστατικού, ταξικού αγώνα.

Με τις επερχόμενες εθνικές βουλευτικές εκλογές να πλησιάζουν, ερχόμαστε και πάλι, θέλοντας και μη, αντιμέτωποι με μια τραγική αλήθεια: Την συνειδητοποίηση ότι στην αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία η μοναδική σχέση που έχουν οι “πολίτες” -και ιδιαίτερα οι κατώτερες κοινωνικές τάξεις- με την λήψη αποφάσεων για τα κυριότερα πολιτικά και οικονομικά ζητήματα που τους αφορούν έμμεσα ή άμεσα, δεν είναι άλλη από την εναπόθεση ενός κομματιού χαρτί σε ένα ξύλινο ή πλαστικό κουτί, μια φορά κάθε τέσσερα -περίπου- χρόνια. Κι αυτό ήταν! Ο αποφασιστικός χαρακτήρας της γνώμης του κάθε ενός και της κάθε μιας από εμάς για τα πιο σοβαρά κοινωνικά ζητήματα έχει εκχωρηθεί σε μια ισχνή μειοψηφία του συνολικού πληθυσμού: Μερικές εκατοντάδες άνθρωποι μπορούν να αποφασίζουν κατά το δοκούν -αναλόγως των εσωτερικών δυναμικών στην Βουλή- για εκατομμύρια άλλους ανθρώπους, για τέσσερα -πάνω κάτω- χρόνια. Μάλιστα, αν το επιθυμούν και αν τους επιτραπεί κοινωνικά, μπορούν να κυβερνήσουν για αυτό το προκαθορισμένο

διάστημα χωρίς να λάβουν υπόψιν τους ποτέ ξανά την “*λαϊκή βούληση*” και το γενικότερο κλίμα στην κοινωνία, για οποιοδήποτε ζήτημα

Η συνειδητοποίηση αυτή μπορεί να είναι σοκαριστική, μόνο όμως αν πραγματικά έχει την διάθεση κάποιος να καθίσει και να σκεφτεί τι ακριβώς αυτό συνεπάγεται. Ωστόσο, είναι τόσο μεγάλη η ιδεολογική και πολιτική ηγεμονία της αστικής τάξης επάνω στην εργατική και στους εκμεταλλεζόμενους γενικά, που έχει κατορθώσει σε τεράστιο βαθμό να καταστήσει ως αδιαπραγμάτευτο και ως θέσφατο έναν θεσμό (τις εκλογές) που έχει διαμορφωθεί με συγκεκριμένο τρόπο από την ίδια, για την εξυπηρέτηση, την διασφάλιση και την αναπαραγωγή των δικών της και μόνο συμφερόντων.

Οι υποστηρικτές του κοινοβουλευτισμού θα υποστηρίξουν πως είναι κάτι το θεμιτό, το αναγκαίο και “*το καλύτερο πολιτειακό σύστημα που μπορούμε να έχουμε*”. Πως “*εκλογές*” και “*κοινοβουλευτισμός*” σημαίνει ότι η βούληση της πλειοψηφίας της κοινωνίας θα καθορίσει την κατεύθυνση των αποφάσεων επάνω στα πιο σημαντικά ζητήματα. Πως η μοναδική εναλλακτική σε αυτό είναι είτε το γενικευμένο χάος και η ασυδοσία, είτε η απολυταρχία και ο ολοκληρωτισμός. Και πως, στο κάτω – κάτω, αν δεν μας αρέσει κάτι σε αυτόν τον κόσμο, μπορούμε να δομήσουμε εκείνες τις κρίσιμες μάζες που θα αποτελέσουν την πλειοψηφία, ώστε αυτό το κάτι να αλλάξει ειρηνικά και μέσω των εκλογών, αφού, όπως αρέσκονται να μας λένε: “*στην δημοκρατία δεν υπάρχουν αδιέξοδα*”.

Ως αναρχικοί, δεν θα μπορούσαμε παρά να διαφωνήσουμε ριζικά. Για εμάς το ζήτημα της πολιτικής διακυβέρνησης, της διαχωρισμένης από την κοινωνία πολιτικής εξουσίας καθαυτής, σε κάθε της μορφή, δεν είναι ζήτημα προσώπων, αλλά ζήτημα δομικό. Και δεν μπορεί να επιλυθεί μέσω της ίδιας της συμμετοχής σε αυτό, δηλαδή μέσω των εκλογών, για διάφορους λόγους.

Ας πιάσουμε πρώτα το ξεκάθαρα “*πολιτικό*” κομμάτι, που αφορά την αντιπροσωπευτική δημοκρατία και την φύση της. Υπάρχουν πάρα πολλά ανεπίλυτα ζητήματα ακόμη και στην ίδια της την διάρθρωση και λειτουργία σήμερα, αλλά και διαχρονικά από την εμφάνισή της. Ας εξετάσουμε πολύ συγκεκριμένα, απτά ζητήματα σε σχέση με την διαφορά εκλογής αντιπροσώπων στην Βουλή και της “*λαϊκής θέλησης*”. Καταρχήν, όταν οι πολίτες ψηφίζουν, δεν μπορούν να είναι σε θέση να γνωρίζουν με απόλυτη λεπτομέρεια την στάση που θα κρατήσει το κόμμα ή ο υποψήφιος της επιλογής τους στο κάθε ένα ξεχωριστό ζήτημα, παρά μόνο ένα γενικό προσχέδιο των προθέσεών τους. Ακόμη και αν ένα κόμμα έχει αφιερώσει χιλιάδες σελίδες στο να αναπτύξει το πρόγραμμά του -και ο ψηφοφόρος του δεκάδες ώρες στο να το μελετήσει- είναι πρακτικά αδύνατον να προβλεφθεί η στάση που θα κρατηθεί για το εκάστοτε

ζήτημα, παρά μόνο οι γενικές αρχές που θα καθορίσουν αυτή την στάση. Και αυτό συνδέεται με το ότι ούτε τα ίδια τα κόμματα -και φυσικά ούτε και οι πολίτες- είναι σε θέση να γνωρίζουν προκαταβολικά τα ακριβή ζητήματα στα οποία θα κληθούν να αποφασίσουν οι αντιπρόσωποί τους, καθώς μεγάλο κομμάτι από αυτά προκύπτει καθημερινά και, πέρα από μερικούς γενικούς οικονομικούς και πολιτικούς άξονες, δεν προϋπάρχει σε ατζέντες και καλένδες με ορίζοντα τετραετιών.

Επιπλέον, οι πολίτες γενικά διαμορφώνουν συνεχώς τις ιδιαίτερες απόψεις τους επάνω στο κάθε κοινωνικό ζήτημα, οι οποίες μπορεί να μεταβληθούν, μέσω του διαλόγου, της ανταλλαγής ιδεών και της έκθεσης σε άλλες απόψεις, αλλά και αναλόγως των συνθηκών και των εμπειριών τους, ακόμη και σε καθημερινή βάση -και σίγουρα όχι ανά τέσσερα, τρία ή ακόμη και ανά έναν χρόνο. Οπότε, για κάθε ένα καθημερινό πρόβλημα που μπορεί να προκύψει και αφορά την δημόσια σφαίρα, οι αποφάσεις που θα παρθούν από τους εκλεγμένους αντιπροσώπους πολύ πιθανό να μην συμφωνούν με την θέληση της κοινωνικής βάσης, ακόμη και αν αρχικά εκλέχθηκαν από αυτή, κάτι που βλέπουμε να συμβαίνει σε καθημερινό επίπεδο στην αστική, κοινοβουλευτική δημοκρατία. Ο κοινοβουλευτισμός απλά αγνοεί αυτή την συνθήκη ολοκληρωτικά.

Ακραία έκφραση αυτού του φαινομένου είναι και η εξής: Μέσω των “ενισχυμένων αναλογικών” εκλογικών συστημάτων (κάτι που βέβαια άνετα μπορεί να συμβεί και μέσω της απλής αναλογικής, λίγη σημασία έχει) μπορεί ένα κόμμα που εκλέχθηκε από τους μισούς ψηφοφόρους ή και λιγότερους -μόνο του ή και σε συνασπισμό με κάποιο άλλο κόμμα- να κυβερνήσει ακλόνητο για μια τετραετία, ακόμη και αν οι αποφάσεις που θα πάρει ξεσηκώσουν θύελλα αντιδράσεων και χάσει μέχρι και την εύνοια των ίδιων του των ψηφοφόρων, σε περίπτωση που η πολιτική του φανεί και εντελώς αντίθετη ή σημαντικά διαφοροποιημένη από τις αρχικές του θέσεις. Οι περισσότερες κυβερνήσεις που το έπραξαν αυτό κατά το παρελθόν, κατά την εποχή των μαζικών κοινωνικών και ταξικών κινημάτων, λύγιζαν υπό το βάρος της απουσίας κοινωνικής συναίνεσης και αναγκάζονταν είτε να υποχωρήσουν στα σχέδιά τους, είτε ακόμη και να παραιτηθούν. Ωστόσο σήμερα, όπως έχουμε δει να συμβαίνει παγκοσμίως πολλάκις -εξαιτίας και της κινηματικής άμπωτης ή ανημποριάς των τελευταίων χρόνων- αυτό (η απώλεια δηλαδή της κοινωνικής συναίνεσης) δεν είναι κάτι που θα έχει απαραίτητα κάποια επίπτωση για την εκάστοτε εξουσία στην χάραξη της πολιτικής της, καθώς, θεσμικά, κανείς δεν μπορεί να αναγκάσει μια δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση -που έχει μάλιστα την απόλυτη πλειοψηφία την Βουλή- να παραιτηθεί ή να πάρει πίσω μια απαράδεκτη απόφαση. Εκτός από μια γενικευμένη εξέγερση που μπορεί να προκαλέσει πολιτική αστάθεια και να έχει δυσβάσταχτο πολιτικό και οικονομικό κόστος, μια τέτοιου είδους

διακυβέρνηση μπορεί να διακοπεί μόνο από το εσωτερικό της -και πάλι, αυτό δεν είναι απαραίτητο ότι θα συμβεί, ακόμη κι αν επιχειρηθεί, καθώς υπάρχουν δικλείδες ασφαλείας- ενώ η “τιμωρία” της μετατίθεται στην επόμενη εκλογική αναμέτρηση, που πιθανότατα θα φέρει την ήττα της. Αυτό βέβαια δεν αναιρεί το γεγονός ότι για τέσσερα χρόνια μπορεί να αγνοηθεί επιδεικτικά η βούληση της πλειοψηφίας του εκλογικού σώματος, το θέσφατο δηλαδή -υποτίθεται- της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Κυβερνήσεις όπως η σημερινή του Κ. Μητσοτάκη στην Ελλάδα και του Ε. Μακρόν στη Γαλλία είναι ενδεικτικά παραδείγματα επάνω σε αυτό.

Γενικότερα, κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί στον ψηφοφόρο ότι το κόμμα που επέλεξε θα είναι ειλικρινές και θα ακολουθήσει τις όποιες θέσεις του μετεκλογικά, καθώς τα κόμματα και οι αντιπρόσωποι δεν δεσμεύονται με κάποιον νομικό τρόπο απέναντι στο εκλογικό σώμα από τα διακηρυγμένα τους προγράμματα. Σίγουρα, όπως είπαμε για την κακή διακυβέρνηση, έτσι και η ανειλικρίνεια μπορεί να τιμωρηθεί στην επόμενη ψηφοφορία, ωστόσο τίποτα δεν εμποδίζει το κάθε κόμμα να “υφαρπάξει” την ψήφο του καθενός από εμάς και μετά να κάνει του κεφαλιού του, αφού στην αντιπροσωπευτική αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία, *“μετά την απομάκρυνση από το ταμείο (δηλαδή την κάλπη) ουδέν λάθος αναγνωρίζεται”* έως και για τέσσερα χρόνια. Ή τουλάχιστον, θεσμικά και νομικά, υπάρχει αυτή η δυνατότητα.

Σε όλα τα παραπάνω έρχονται να προστεθούν και τα ζητήματα του συγκεντρωτισμού της εξουσίας σε αντιδιαστολή με τον τοπικό χαρακτήρα κάποιων ζητημάτων. Δηλαδή, μια αποκομμένη εξουσία-κυβέρνηση με έδρα ένα αστικό κέντρο μπορεί να λάβει μια απόφαση που θα επηρεάσει και το τελευταίο ορεινό χωριό, χωρίς να έχει τις περισσότερες φορές την παραμικρή ιδέα για τις ιδιαίτερες συνθήκες και ανάγκες της κάθε μιας κοινότητας. Αντίθετα, πολλές φορές πηγαίνει και ενάντια στις ανάγκες και τις επιθυμίες των τοπικών κοινοτήτων, για να ικανοποιήσει επιχειρηματικά συμφέροντα ιδιωτικής φύσης. Η λεγόμενη “τοπική αυτοδιοίκηση” τις περισσότερες φορές δεν μπορεί ή δεν θέλει να παρέμβει υπέρ της κοινότητας, καθώς συνήθως απλά αποτελεί τον μηχανισμό που εφαρμόζει την κρατική πολιτική σε τοπικό επίπεδο. Στις ελάχιστες φορές που συμβαίνει το αντίθετο (λόγω αντίθετης πολιτικής θέσης του δημάρχου/ περιφερειάρχη/τοπικού άρχοντα κλπ με την κυβέρνηση) υπερισχύει συνήθως η επιθυμία της κεντρικής κυβέρνησης, με ελάχιστες φτωχινές εξαιρέσεις. Και αν προκύψουν δυσκολίες στην “πειθώ” ή την πρακτική εφαρμογή μιας κεντρικής οδηγίας τοπικά, εκεί επιστρατεύεται ο νομοθέτης για να τις παρακάμψει ή η καταστολή για να τις κάμψει. Χαρακτηριστική περίπτωση σύγκρουσης της επιθυμίας και των συμφερόντων μιας ολόκληρης τοπικής κοινωνίας με την κρατική πολιτική προς όφελος μιας ιδιωτικής εταιρείας είναι φυσικά η υπόθεση

των μεταλλείων χρυσού στην Χαλκιδική, αλλά και πολλές άλλες περιπτώσεις, όπως ο αγώνας ενάντια στα Αιολικά στα Άγραφα και η εκτροπή της ροής του ποταμού Αχελώου.

Η πραγματικότητα αυτή καθιστά τις τοπικές, δημοτικές και περιφερειακές εκλογές ένα αστείο στην καλύτερη και ένα παζάρι μικροπολιτικών τοπικών συμφερόντων στην χειρότερη περίπτωση. Έχει στενέψει τόσο πολύ το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινούνται και δρουν οι τοπικές αρχές -μιλώντας τουλάχιστον για την Ελλάδα- που το επίδικο πλέον είναι όχι το αν η κρατική πολιτική θα κριθεί ως συμφέρουσα, ταιριαστή ή μη για την τοπική κοινότητα -και με βάση αυτό να αποφασιστεί αν εν τέλει θα εφαρμοστεί ή όχι. Αυτό το σημείο έχει ξεπεραστεί προ πολλού. Ουσιαστικά, η τοπική αυτοδιοίκηση καλείται μονάχα να επεξεργαστεί τον τρόπο εφαρμογής της κρατικής εντολής/πολιτικής και να διαχειριστεί έναν χ/ψ προϋπολογισμό κατά προτεραιότητα (και με τις δικές τις πιο ιδιαίτερες μικρο-πολιτικές αποκλίσεις), στα πλαίσια αυτής της πολιτικής. Έχουμε φτάσει στο σημείο να θεωρούνται “ήρωες” και “αντιστασιακοί” δήμαρχοι και τοπικοί άρχοντες που απλά είχαν την συνείδηση και την θέληση να προσπαθήσουν να κινηθούν ανάμεσα στις κρατικές εντολές και πολιτικές με έναν πιο ανθρώπινο τρόπο, χρησιμοποιώντας όσο πολιτικό χώρο μπορούσαν να εξασφαλίσουν προς όφελος της κοινωνίας και να ζητήσουν -και να πετύχουν πολλές φορές- μεγαλύτερη ενίσχυση για τα ευαίσθητα κοινωνικά στρώματα. Όλα τα παραπάνω συμβαίνουν ουσιαστικά γιατί η αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία είναι ένας τρόπος λήψης αποφάσεων και κατανομής της εξουσίας που ξεκινάει από πάνω και κατευθύνεται προς τα κάτω, καθώς και από το κέντρο προς την περιφέρεια (όχι μόνο με την γεωγραφική έννοια)¹.

Ας γυρίσουμε όμως και πάλι την κουβέντα στο κομμάτι των εκλογών καθαυτών ως τρόπου αποτύπωσης της “λαϊκής βούλησης”. Ουσιαστικά, αυτό που πράττουν οι ψηφοφόροι κατά την εκλογική διαδικασία στην αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία, δεν είναι εν τέλει να επιλέγουν -μέσω του εκάστοτε κόμματος- ποια πολιτική επιθυμούν να εφαρμοστεί για τα διάφορα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά ζητήματα, για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Αντίθετα, αυτό που συμβαίνει είναι πως επιλέγεται αυτός ο σχηματισμός ή αυτές οι διάφορες δυνάμεις που, είτε από μόνες τους, είτε σε συνεργασία, θα μπορούν να εφαρμόζουν όποια πολιτική επιθυμούν και να λαμβάνουν όποια απόφαση θέλουν, σε μια διαλεκτική σχέση φυσικά με τους συσχετισμούς στην Βουλή αλλά και στην κοινωνία. Εκχωρείται δηλαδή καθολικά το δικαίωμα της

1 | Για μια καλή επεξήγηση της έννοιας “κέντρο-περιφέρεια” με αναρχική χροιά, όπως εννοείται εδώ, μπορείτε να διαβάσετε το κείμενο του Rudolf De Jong “Some remarks on the libertarian conception of revolutionary social change”, που υπάρχει σε ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο σε διάφορες ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες

απόφασης για τα πιο σημαντικά ζητήματα. Και η πράξη αυτή ονομάζεται “έκφραση της λαϊκής βούλησης”, ίσως λίγο κυνικά μεν αν αναλογιστούμε όλα τα παραπάνω, αλλά, από την άλλη, εντελώς ρεαλιστικά:.. Πράγματι, τι νόημα έχει η επίκληση στην “βούληση” ενός “λαού”, όταν αυτός έχει συμφωνήσει να εκχωρήσει κάθε αποφασιστικό δικαίωμα θεσμικής της έκφρασης σε κάποιον τρίτο, για ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς το δικαίωμα ανάκλησης της απόφασης αυτής; Ωστόσο αυτό αποτελεί την πραγματικότητα.

Πέρα όμως από το “πολιτικό” κομμάτι, αυτό δηλαδή που με μαρξιστικούς όρους θα ονομάζαμε ζήτημα “εποικοδομήματος”, το πρόβλημα και η ένσταση των αναρχικών σχετικά με τις εκλογές έχει να κάνει και με το οικονομικό κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διεξάγονται αυτές, δηλαδή τον καπιταλισμό. Στον καπιταλισμό, η αστική τάξη, είτε την αντιλαμβανόμαστε ως ενιαία, είτε ως διαιρεμένη σε διάφορα κομμάτια με παρόμοια χαρακτηριστικά, αλλά πιο διακριτά μεταξύ τους συμφέροντα, διαθέτει όλα τα απαραίτητα μέσα, υλικά και άυλα, ώστε να εξασφαλίσει ότι η πολιτική εξουσία δεν θα ξεφύγει από τα χέρια της. Ταυτόχρονα, όσο περισσότερο αναπτύσσεται ο καπιταλισμός ως οικονομικό σύστημα, όσο πιο εκλεπτυσμένος γίνεται, τόσες περισσότερες δυνατότητες αποκτά η αστική τάξη ώστε να καταστήσει βέβαια την παραπάνω συνθήκη. Η αστική τάξη έχει στα χέρια της όλα τα απαραίτητα μέσα παραγωγής και το κεφάλαιο ώστε να “εκβιάσει” την ψήφο των εκμεταλλευομένων, που φοβούνται για το μέλλον τους χωρίς εργασία². Μπορεί ακόμη και να εξαγοράσει ευθέως ψήφους, πολιτικούς και κόμματα, μέσω της οικονομικής της ισχύος, ενώ είναι η ιδιοκτήτρια τάξη των συντριπτικά περισσότερων και μεγαλύτερων ΜΜΕ, τα οποία αποτελούν και έναν από τους κυριότερους πομπούς της διάχυσης της ιδεολογίας και των αξιών της στην κοινωνία³. Η αστική τάξη μπορεί, μέσω των οργάνων της, να διαμορφώσει συνειδήσεις και αποδεκτά ή μη πλαίσια σκέψης και δράσης. Μπορεί να εξαγοράσει ή να εκβιάσει τους νομοθέτες ώστε να νομοθετήσουν υπέρ εκείνης ή κατά της άλλης συνθήκης, ανάλογα με το αν εξυπηρετούνται τα ιδιαίτερά της συμφέροντα.

Κυρίως όμως η αστική τάξη έχει την δυνατότητα να κάνει κάτι ακόμη πιο έξυπνο, που να της διασφαλίσει την διατήρηση της πολιτικής εξουσίας στο διηνεκές: Μιλώντας για την ίδια την εκλογική διαδικασία πια, μέσω όλων των προαναφερθέντων πυλώνων της ιδεολογίας, της προπαγάνδας και της

2 | Όπως είδαμε να επιχειρείται, για παράδειγμα, κατά την διάρκεια αυτής της προεκλογικής περιόδου από τον εργοδότη γνωστής ασφαλιστικής εταιρίας, ο οποίος ουσιαστικά εκβίασε τους υπαλλήλους του πως αν δεν ψηφίσουν την Νέα Δημοκρατία θα έχουν πρόβλημα με την εργασία τους. Όλο αυτό μάλιστα έγινε κατά την διάρκεια επίσκεψης του υψηλόβαθμου στελέχους της Κυβέρνησης, Άδωνι Γεωργιάδη, στην συγκεκριμένη επιχείρηση.

3 | Ένα πολύ καλό βιβλίο σχετικά με το πως διαρθρώνονται τα ΜΜΕ στον καπιταλισμό και την πολύ σημαντική λειτουργία που επιτελούν για αυτόν είναι το “Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media” των Edward S. Herman και Noam Chomsky.

οικονομικής της κυριαρχίας, η αστική τάξη έχει την δυνατότητα να “προτείνει” -δήθεν- εναλλακτικές διαχειρίσεις του δικού της συστήματος, δημιουργώντας, ελέγχοντας ή και εξαγοράζοντας κόμματα και καθιστώντας τα κυρίαρχα στην δημόσια σφαίρα. Κόμματα με φαινομενικά διαφορετικά προγράμματα και προτάγματα. Προγράμματα και προτάγματα που μπορεί να διαφέρουν ακόμη και ριζικά μεταξύ τους, σε ζητήματα που ίσως και να μην είναι πάντα ακριβώς “δευτερεύοντα”, όμως, εν τέλει, δεν αγγίζουν καθόλου -ή αγγίζουν ελάχιστα, μέχρι εκεί που δεν αποτελεί μεγάλο πρόβλημα- την αναπαραγωγή του κεφαλαίου και των κυρίαρχων σχέσεων παραγωγής και εκμετάλλευσης. Ζητήματα που δεν είναι φλέγοντα για την αστική τάξη για την συνέχιση της κυριαρχίας της, ακόμη και ζητήματα φαινομενικά ριζοσπαστικής φύσης, τα οποία όμως μπορεί εύκολα η ίδια να τα αλλοιώσει νοηματικά ή να τα ενσωματώσει στην ατζέντα της. Ζητήματα δηλαδή μη-δομικά ως προς την φύση του συστήματος. Στην συνέχεια, χρησιμοποιώντας τα ίδια προπαγανδιστικά και υλικά μέσα, θα καναλιζάρει την κοινωνική δυσαρέσκεια από το ένα στο άλλο ελεγχόμενο κόμμα, αναλόγως της απαιτούμενης περίπτωσης, δημιουργώντας έτσι η ίδια (η αστική τάξη) την ασφαλή (για την ίδια) “εναλλακτική λύση” και δίνοντας την αίσθηση της δυνατότητας εναλλαγής στην πολιτική εξουσία, του πολιτικού πλουραλισμού. Ταυτόχρονα, πάλι με τους ίδιους ιδεολογικούς μηχανισμούς (π.χ. τα ΜΜΕ) μπορεί να κακολογεί, να υποσκάπτει, να καθιστά αόρατο οποιοδήποτε άλλο κόμμα (και γενικότερα πολιτική δύναμη) που φαίνεται πως είναι αντίθετο με τα συμφέροντά της.

Τα μεγαλύτερα πολιτικά κόμματα, πλέον εξ ολοκλήρου υποχείρια της αστικής τάξης, μπορούν να συγκροούνται καθημερινά στην πολιτική και βουλευτική αρένα, επάνω σε αυτά τα μη-δομικά ζητήματα. Μπορεί ακόμη να είναι κόμματα που εκφράζουν την μία ή την άλλη από τις διακριτές πτέρυγες της αστικής τάξης ή ακόμη -γιατί όχι;- και υπαρκτές ιδεολογικές αποχρώσεις στο εσωτερικό της. Ποτέ όμως -ή μάλλον, σχεδόν ποτέ, για να μην εκμηδενίσουμε εντελώς αυτή την έκφραση της ταξικής πάλης, ακόμη και αν δεν συμφωνούμε- δεν θα καταστεί δυνατό ένα κόμμα που πραγματικά έχει την πρόθεση να εκφράσει τα ταξικά συμφέροντα των καταπιεσμένων και ένα επαναστατικό πρόγραμμα, να αποκτήσει κυρίαρχη θέση και λόγο στην κεντρική πολιτική σκηνή.

Σε μια δημοκρατία της οποίας ο κύριος “ιδιοκτήτης” είναι η αστική τάξη, οι αντικαπιταλιστικές δυνάμεις -κόμματα ή μη- πρέπει να πασχίσουν πολύ για να διεκδικήσουν την ορατότητά τους μέσα στον κυκεώνα πληροφορίας και ιδεολογίας που παράγεται από τα όργανα της τάξης αυτής. Και κατά κύριο λόγο θα πρέπει είτε να συμβιβαστούν ως έναν βαθμό, προκειμένου να λάβουν ένα μικρό έστω κομμάτι από την πίτα της πολιτικής ορατότητας, είτε να “εκβιάσουν” το σύστημα, χρησιμοποιώντας τα δικά τους μέσα και την μαζικότητά τους, ώστε

να μην είναι “δημοκρατικά δεοντολογικό” να θραυτούν εντελώς στην αφάνεια. Κάτι που είναι πολύ σπάνιο να κατορθωθεί, με αποτέλεσμα την σχεδόν πλήρη κυριαρχία του αστικού λόγου στην δημόσια σφαίρα. Και αν στην Ελλάδα, που τα ριζοσπαστικά κινήματα έχουν μακρά ιστορία οικειοποίησης του “δρόμου” και του “τοίχου”, γενικά των τακτικών πέραν της αστικής νομιμότητας, για την διάχυση της επαναστατικής προπαγάνδας -και αυτό με την σειρά του δημιουργεί έναν κάποιο “ντόρο” που αναγκάζει και τα πιο mainstream ΜΜΕ να μην τα αγνοήσουν πλήρως- αντίθετα, σε χώρες όπως οι ΗΠΑ του σκληρού αστικού δικομματισμού, που προσπαθεί με σχετική επιτυχία να εξανδραποδίσει τα ριζοσπαστικά κινήματα που κινούνται εκτός των επίσημων πολιτικών διαύλων⁴, τα πράγματα είναι πολύ πιο δύσκολα για την διάχυση του ριζοσπαστικού λόγου στην δημόσια σφαίρα. Δημιουργείται έτσι μια “fake” πλουραλιστική δημοκρατία, με τελική παραδοχή το δόγμα “There is no alternative” (Oh, but yes there is, όπως θα δούμε παρακάτω).

Ακόμη όμως και αν, παρόλα τα παραπάνω, ένα κόμμα ή μια οργάνωση με ξεκάθαρα επαναστατικό ή έστω προωθημένα προοδευτικό πρόγραμμα που να έρχεται σε άμεση αντίθεση με τα συμφέροντα της αστικής τάξης, κατορθώσει να κερδίσει την πολιτική εξουσία μέσω εκλογών -κάτι που σημαίνει αυτόματα πως έχει μαζί του ένα τεράστιο, πλειοψηφικό κομμάτι της κοινωνίας, των καταπιεσμένων και της εργατικής τάξης- αυτό δεν σημαίνει πως η αστική τάξη θα την παραδώσει αμαχητί και θα παρακολουθήσει τα προνόμιά της να εξαφανίζονται με σταυρωμένα τα χέρια μέσα από το κοινοβούλιο και τα νομοθετήματα. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να γίνει κατανοητό πως η αστική τάξη είναι η “ιδιοκτήτρια” (ή έστω ελέγχει σχεδόν απόλυτα) όχι μόνο των μέσων παραγωγής, δηλαδή της οικονομικής βάσης του συστήματος, αλλά και εν πολλοίς του συνόλου σχεδόν του “πολιτικού” τομέα, ολόκληρου του θεσμικού “εποικοδομήματος”, που σε μεγάλο βαθμό προκύπτει από τις συγκεκριμένες σχέσεις παραγωγής και διαμορφώνεται σε διαλεκτική σχέση μαζί τους. Η αστική τάξη είναι η ιδιοκτήτρια του αστικού κράτους. Και, μαζί με αυτό, των δυνάμεων καταστολής και επιβολής της ισχύος. Δηλαδή του στρατού και της αστυνομίας. Αυτές από την μία ταυτίζονται μαζί της, τουλάχιστον στην πλειοψηφία τους, ιδεολογικά, ενώ από την άλλη της ανήκουν σε απόλυτο βαθμό και δομικά. Επειδή ότι και να μας έχουν μάθει, από το σχολείο ακόμη, για τα σώματα αυτά στις εποχές της κοινωνική ειρήνης, ακόμη κι αν κάποια από τα μέλη τους όντως το πιστεύουν, οι δυνάμεις καταστολής ΔΕΝ είναι δομημένες ώστε να “υπηρετούν τον πολίτη” ή να “προστατεύουν την πατρίδα” αντίστοιχα, αλλά είναι δομικά και ιδεολογικά διαμορφωμένες με αυτόν τον τρόπο, ώστε να

4 | Είτε μιλάμε για την κινηματική Αριστερά και τις σχέσεις της με τον θεσμό που ακούει στο όνομα “Δημοκρατικό Κόμμα”, είτε για την Ακρα Δεξιά και τους Ρεπουμπλικάνους.

υπηρετούν τα συμφέροντα και τις επιθυμίες της ιδιοκτήτριας τάξης, της αστικής, ενάντια σε αυτά των καταπιεσμένων και των εκμεταλλευομένων.

Κατά το παρελθόν οι κυρίαρχες τάξεις (ή το όποιο διακριτό τους κομμάτι κατείχε την πολιτική ηγεμονία και έλεγχε την πολιτική εξουσία) σε διάφορα μέρη του πλανήτη πλήρωσαν αρκετές φορές το γεγονός ότι δεν συστηματοποίησαν το μονοπώλιο και την κυριαρχία της ιδεολογίας τους στο στράτευμα και την αστυνομία, με πραξικοπήματα και “επαναστάσεις” που προήλθαν μέσα από τις ένοπλες δυνάμεις. Και επίσης πολύ συχνά πλήρωσαν το γεγονός ότι όπλισαν μεγάλη μερίδα του πληθυσμού, τις κατώτερες τάξεις ιδίως, στέλνοντάς τις να σφαγιαστούν σε μπερλιαριστικούς και διακρατικούς πολέμους, ξένους από τα υλικά συμφέροντά τους. Όταν λοιπόν τα ιδεολογικά εργαλεία της εκάστοτε κυρίαρχης τάξης -όπως ο πατριωτισμός/εθνικισμός για την αστική ή το θρησκευτικό συναίσθημα παλαιότερα- ξέφτισαν μέσα στα ρυάκια του αίματος και αποκαλύφθηκαν τα ταξικά συμφέροντα των κυριάρχων ως η αιτία της πολεμικής σύρραξης, τότε πολύ συχνά η εκάστοτε εξουσία είχε να αντιμετωπίσει έναν ολόκληρο “ένοπλο λαό”, εξοικειωμένο με την ολική καταστροφή και τον θάνατο και χωρίς κανέναν ενδοιασμό και δισταγμό στο να εφαρμόσει τα όσα έμαθε στα χαρακώματα εναντίον της. Σε άλλες περιπτώσεις της ιστορίας, πάλι, συγκεκριμένα κομμάτια της αστικής τάξης αρνήθηκαν ή δίστασαν να οπλίσουν την εργατική τάξη της χώρας/περιοχής τους, ακόμη κι όταν δέχτηκαν από κοινού επίθεση από κάποια άλλη μερίδα της αστικής τάξης με διαφορετικά συμφέροντα και σχέδια για την διαχείριση του κράτους (συμφέροντα που εκφράστηκαν μέσω των ένοπλων δυνάμεων), λογαριάζοντας πως είναι πιο εύκολο να τα βρει κανείς με έναν πολιτικό, ενδοταξικό αντίπαλο, παρά με έναν οπλισμένο ταξικό εχθρό πολλαπλάσιο σε μέγεθος.⁵

Η σύγχρονη αστική τάξη έχει πάρει σε μεγάλο βαθμό τα μαθήματά της από το παρελθόν. Έχει λοιπόν διαμορφώσει με αυτόν τον τρόπο τις δυνάμεις καταστολής, δηλαδή την αστυνομία και το στράτευμα, ώστε να είναι, πέρα από υλικά -μέσω του αστικού κράτους δηλαδή- και ιδεολογικά επίσης προσκολλημένες επάνω της, αναπτύσσοντας και διογκώνοντας τες μάλιστα με τρόπο που να τις αυτο-επιβεβαιώνει ως κυρίαρχο παράγοντα της κοινωνικής ει-

5 | Καλά παραδείγματα για όλα τα παραπάνω κατά σειρά είναι: Α. Τα στρατιωτικά κινήματα σε χώρες του “Τρίτου Κόσμου”, όπου τυγχάνει οι ένοπλες δυνάμεις να είναι ακόμη και πιο προοδευτικές από τις κυβερνήσεις τους (αλλά φυσικά συμβαίνει και το αντίθετο) ή και συνδεδεμένες με διαφορετικά αστικά συμφέροντα, ντόπια ή ξένα. Β) Η Ρωσική Επανάσταση του 1917, που πιθανότατα να μην είχε συμβεί χωρίς τα γεγονότα του 1ου Παγκοσμίου Πολέμου και Γ) Ο Ισπανικός Εμφύλιος του 1936 και η αρχική φοβισμένη και σκεπτική στάση της Καταλανικής αστικής τάξης απέναντι στον οπλισμό των χιλιάδων προλετάρων που ανήκαν στις τάξεις της αναρχοσυνδικαλιστικής ομοσπονδίας CNT, εν μέσω της ανάγκης άμυνας ενάντια στο φασιστικό πραξικόπημα.

ρήνης. Γιατί, πέρα από την πολεμική συνθήκη μιας διακρατικής σύρραξης, δεν πρέπει να έχουμε καμία αμφιβολία πως οι ολοένα και αυξανόμενοι στρατιωτικοί εξοπλισμοί των κρατών στοχεύουν και προς τον εσωτερικό εχθρό, δηλαδή το επαναστατικό κίνημα της εργατικής τάξης. Και, εν τέλει, μάλλον περισσότερο προς αυτό παρά προς τα έξω, έστω και προειδοποιητικά.

Γυρνώντας λοιπόν πίσω στην περίπτωση όπου μια επαναστατική δύναμη θα κατόρθωνε υποθετικά να κατακτήσει την πολιτική εξουσία μέσω των εκλογών, παρόλα τα προαναφερθέντα ιδεολογικά και υλικά εμπόδια από μεριάς της αστικής τάξης, η τελευταία, αφού θα εξαντλούσε πρώτα όλες τις πιθανότητες να εξαγοράσει, να διαβάλλει και να υποσκάψει την συγκεκριμένη επαναστατική δύναμη, στην συνέχεια θα κατέφευγε στο μοναδικό όπλο που θα της είχε απομείνει. Δηλαδή στα όπλα, κυριολεκτικά. Προκειμένου να μην απολέσει τα οικονομικά της προνόμια (ή σημαντικό κομμάτι αυτών), κάτι που θεωρητικά θα συνέβαινε άμεσα ή σταδιακά ως αποτέλεσμα της απώλειας της πολιτικής εξουσίας από μια επαναστατική (ή ρεφορμιστική, ωστόσο αντικαπιταλιστική) κυβέρνηση, θα έβαζε μπρος έναν εμφύλιο ταξικό πόλεμο, ο οποίος θα ήταν λιγότερο ή περισσότερο αιματηρός, αναλόγως της αντίστασης από μεριάς του αντίπαλου μπλοκ. Η σύρραξη αυτή θα μπορούσε μεν να πυροδοτήσει μια γενικευμένη ταξική κινητοποίηση προς την κατεύθυνση της κοινωνικής επανάστασης, χωρίς όμως το προλεταριάτο οπλισμένο και οργανωμένο, παρά μονάχα έχοντας αποθέσει τις ελπίδες του σε μια “καλή κυβέρνηση”, το πιθανότερο θα ήταν να καταλήξουμε σε μια μεγάλη ταξική ήττα, μια σφαγή προλεταρίων, η οποία θα ακολουθούταν από κάποιας μορφής στρατιωτική δικτατορία, καθώς η αστική τάξη δεν θα μπορούσε πλέον να εμπιστευθεί το μέλλον της στις δημοκρατικές διαδικασίες και την “λαϊκή βούληση”, η οποία είχε ήδη νωρίτερα εκφραστεί εναντίον της.

Όλα τα παραπάνω δεν είναι προβλέψεις ή εικασίες, αλλά συμπεράσματα από απτά παραδείγματα της ιστορίας. Προκειμένου να αποκτήσουμε μια πιο καθαρή εικόνα, θα εξετάσουμε εδώ την χαρακτηριστική περίπτωση μιας τέτοιας ιστορικής εξέλιξης, που δεν είναι άλλη από την ανατροπή της δημοκρατικά εκλεγμένης σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης του Σαλβαδόρ Αλιέντε⁶ στην

6 | Ο Σαλβαδόρ Αλιέντε (Salvador Allende, 1908-1973) ήταν ο μαρξιστής ηγέτης του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Χιλής και της Unidad Popular (Λαϊκή Ενότητα), μιας μετωπικής συμμαχίας σοσιαλιστών, σοσιαλδημοκρατών, προοδευτικών και κομμουνιστών που κατέκτησε την εξουσία μέσω εκλογών το 1970 στην Χιλή, με μικρή πλειοψηφία. Προώθησε τον “χιλιανό (ειρηνικό) δρόμο προς τον σοσιαλισμό”, με εθνικοποιήσεις στον τραπεζικό τομέα, το εμπόριο, τις εξορύξεις, την βιομηχανία και την παραγωγή και μια σχετικά προωθημένη αγροτική μεταρρύθμιση με απαλλοτρίωση γαιών, των μεγάλων “λατιφούντιων”, υπέρ των κατώτερων στρωμάτων. Ταυτόχρονα ενίσχυσε την δημόσια παιδεία και την κοινωνική ασφάλιση. Το πολωμένο πολιτικό κλίμα της εποχής και οι συνεχείς υπόγειες παρεμβάσεις έξωθεν οδήγησαν σε συγκρούσεις -ακόμη και ένοπλες- ανάμεσα στα πιο ριζοσπαστικά στοιχεία της κάθε μεριάς και εν τέλει στο στρατιωτικό πραξικόπημα του Πινοσέτ που υποστηρίχθηκε από τις αμερικανικές

Χιλή το 1973 από τις ένοπλες δυνάμεις της χώρας, υπό τον στρατηγό Αουγούστο Πινοσέτ. Μια ανατροπή που συνέβη με τις πλάτες της ντόπιας αστικής τάξης, η οποία περίμενε για αρκετό διάστημα “καθισμένη στον φράχτη”, προκειμένου να δει τα αποτελέσματα της “παραγωγικής ανασυγκρότησης” της οικονομίας υπό την εποπτεία του κράτους υπό τον Αλιέντε, αλλά και με την αρωγή του αμερικανικού ιμπεριαλισμού, τα συμφέροντα του οποίου θίγονταν από τα μέτρα της νέας κυβέρνησης, κυρίως προς τα μονοπώλια των μεγάλων αμερικανικών εταιρειών που δρούσαν στην χώρα. Οι μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ (επί εποχής Ρίτσαρντ Νίξον μάλιστα) δεν σταμάτησαν να υπονομεύουν συστηματικά την κυβέρνηση για τρία ολόκληρα χρόνια, ενώ παρέβαιναν υπόγεια στα πολιτικά πράγματα της Χιλής για τουλάχιστον μια δεκαετία πριν την εκλογή Αλιέντε, χρηματοδοτώντας αδρά την αντι-σοσιαλιστική και αντι-κομμουνιστική προπαγάνδα στον Τύπο -και ιδίως αυτή ενάντια στον μελλοντικό Πρόεδρο Αλιέντε, καθώς τον είχαν αντιληφθεί από νωρίς ως τον πιθανότερο πολιτικό αντίπαλο των αμερικανικών συμφερόντων που θα είχε τα φόντα να εκλεγεί στο ανώτερο αξίωμα της χώρας. Επιπλέον, οι μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ, σε συνεργασία με την ντόπια ελίτ, επηρέαζαν ιδεολογικά και πολιτικά τις χιλιανές ένοπλες δυνάμεις με αντι-κομμουνιστική προπαγάνδα για δεκαετίες, καθιστώντας πρακτικά αδύνατο η σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση του Αλιέντε να καταφέρει να κερδίσει την ιδεολογική και πολιτική ηγεμονία στο στράτευμα χωρίς να προβεί σε μαζικές εκκαθαρίσεις, κάτι που ο Πρόεδρος δεν θέλησε να κάνει, προκειμένου να κρατήσει τις ισορροπίες, οι οποίες ήταν ήδη πολύ εύθραυστες. Αντίθετα, προσπαθούσε συνεχώς να εξευμενίσει τον στρατό, τονίζοντας δημόσια την “πολιτική ουδετερότητά” του ως σώμα και την “παραδοσιακή υπακοή στην πολιτική εξουσία” που επιδείκνυαν οι χιλιανές ένοπλες δυνάμεις ιστορικά. Από ένα σημείο και μετά μάλιστα, ενίσχυσε σημαντικά τον ρόλο του στρατού ακόμη και στο εσωτερικό της ίδιας της κυβέρνησης χαρίζοντας με υπουργικές θέσεις, όταν θέλησε να συνθηκολογήσει με την “ανήσυχη” μεσαία τάξη και να ελέγξει τα αυτόνομα κινήματα των από-τα-κάτω, που είχαν αρχίσει να μαζικοποιούνται.

Του πραξικοπήματος φυσικά προηγήθηκε μια ολόκληρη καμπάνια “απονομιμοποίησης” των πολιτικών του Αλιέντε (θεσμικά, δικαστικά, ηθικά), όμως μέχρι το τέλος η κυβέρνηση έχαιρε μιας σχετικά μεγάλης λαϊκής υποστήριξης. Ωστόσο επειδή μία από τις δεσμεύσεις που είχε υπογράψει η “Unidad Popular” προς τους πολιτικούς της αντιπάλους, προκειμένου να κα-

μυστικές υπηρεσίες. Ο Σαλβαδόρ Αλιέντε αρνήθηκε να παραιτηθεί ή να παραδοθεί και αυτοκτόνησε -πιθανότατα- μέσα στο Προεδρικό Μέγαρο κατά την έφοδο του στρατού, αφού πρώτα εκφώνησε τον τελευταίο του λόγο προς τον λαό της Χιλής, την 11η Σεπτεμβρίου του 1973

ταστεί δυνατή η δημιουργία κυβέρνησης το 1970, ήταν πως ο Στρατός και η Αστυνομία θα αποτελούσαν τα μοναδικά ένοπλα σώματα στην χώρα, αλλά και επειδή δυο χρόνια αργότερα ψηφίστηκε -εν μέσω κοινωνικών αναταραχών- ο

“Νόμος για τον έλεγχο των όπλων» -ένας νόμος που έδινε την δικαιοδοσία στον στρατό να ερευνά κάθε σπίτι, κάθε άνθρωπο για την “παράνομη κατοχή” όπλων- η λαϊκή στήριξη στην Κυβέρνηση δεν μετουσιώθηκε ποτέ, ούτε την ύστατη στιγμή, στην δημιουργία μαζικών δομών ένοπλης αυτοάμυνας από-τα-κάτω, παρ’ όλο που υπήρχαν ένοπλες οργανώσεις της άκρας αριστεράς που προωθούσαν την ιδέα έμπρακτα, όπως το MIR⁷ και το VOP⁸. Η λαϊκή στήριξη περιορίστηκε κυρίως σε πολιτική υποστήριξη του κοινοβουλευτικού έργου, μέσω διαδηλώσεων, οργανώσεων βάσης για συμμετοχή στις κυβερνητικές πρωτοβουλίες κλπ. Αυτή η πραγματικότητα συμβάδιζε με την γενικότερη πολιτική βούληση και στάση που είχε επιδειξει η κυβέρνηση Αλιέντε κατά τα τρία χρόνια που ήταν στην εξουσία: Μια στάση που εν τέλει φάνηκε πως ήταν αρκετά μακριά από την οποιαδήποτε θέληση και απόπειρα ταξικής χειραφέτησης και έβλεπε μάλλον καχύποπτα εκείνα τα στοιχεία μέσα στην εργατική τάξη που δεν μπορούσε να ελέγξει. Μια στάση που αμφιταλαντευόταν ανάμεσα στην θέληση να παρθούν φιλολαϊκά μέτρα από-τα-πάνω και να στηριχθούν τα φτωχά στρώματα και στην συνδιαλλαγή με την μεσαία και την “εθνική αστική” τάξη, έχοντας παράλληλα να διαχειριστεί τον βραχνά που ονομαζόταν “εξευμενισμός του στρατού”. Λέγεται μάλιστα πως μερίδα του Ναυτικού, που αποτελούσε το πιο πιστό στρατιτικό σώμα στην κυβέρνηση Αλιέντε, προσπάθησε να προειδοποιήσει για το επερχόμενο πραξικόπημα και να προτείνει σχέδιο ένοπλης

7 | Movimiento de Izquierda Revolucionaria (Κίνηση της Επαναστατικής Αριστεράς), ένοπλη επαναστατική οργάνωση που ιδρύθηκε στην Χιλή το 1965 με αναφορές αρχικά τόσο στον αναρχοσυνδικαλισμό, όσο και στον Γκεβαρισμό και τον Μαρξισμό (τάση που επικράτησε εν τέλει), η οποία, παρά τις διαφωνίες της, παρείχε κριτική υποστήριξη στην κυβέρνηση Αλιέντε -χωρίς να συμμετέχει επίσημα- ενώ κατά την προεδρία του σταμάτησε τον ένοπλο αγώνα. Παρ’ όλο που δεν εναντιώθηκε στον Αλιέντε, δεν παρέδωσε ποτέ τα όπλα της και βρέθηκε να είναι μέσα στις δυνάμεις που προσπάθησαν να αποκρούσουν ένοπλα το στρατιωτικό πραξικόπημα του Πινοσέτ, χωρίς επιτυχία. Συνέχισε την δράση της και κατά την διάρκεια της χούντας, δίνοντας πάνω από 1500 νεκρούς αντάρτες, ενώ μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 1990 συνέχισε ως νόμιμο πολιτικό κόμμα.

8 | Vanguardia Organizada del Pueblo (Οργανωμένη Πρωτοπορία του Λαού), μικρότερη ένοπλη οργάνωση που προέκυψε το 1968 από τα σπλάγνα του MIR, από μέλη που αποχώρησαν ή διαγράφηκαν ασκώντας κριτική. Επηρεάστηκε από τον Αναρχισμό και τον Μαρξισμό και υποστήριξε την ένοπλη εξέγερση για τον Σοσιαλισμό. Στήριξε κριτικά και χρηστικά την Κυβέρνηση Αλιέντε. Έγινε περισσότερο γνωστή για την εκτέλεση του Edmundo Perez Zujovic, πρώην Υπουργού Εσωτερικών της παλιάς χριστιανοδημοκρατικής κυβέρνησης, υπεύθυνου για την σφαγή άοπλων προλετάρων το 1969. Λέγεται πως μέλη του VOP που βρέθηκαν σε θέσεις ευθύνης γύρω από τον Πρόεδρο Αλιέντε, προειδοποίησαν για τις προδοτικές τάσεις μέσα στο στράτευμα και απέτρεψαν προηγούμενο πραξικόπημα το 1971, με ηγέτη τον Zujovic, τον οποίο και εκτέλεσαν. Πλήρωσαν τη δράση τους με φυλακίσεις,

άμυνας με την χρήση των όπλων του στόλου, αλλά ο φόβος της Κυβέρνησης Αλιέντε για το υπόλοιπο στράτευμα ήταν τόσο μεγάλος που δεν θέλησε σε καμία περίπτωση ούτε καν να δώσει δείγματα ότι θα στρεφόταν ποτέ εναντίον του και έτσι απέρριψε αυτές τις προτάσεις συνοπτικά. Έτσι, ως αποτέλεσμα όλων των παραπάνω, την ημέρα του πραξικοπήματος του Πινοσέτ βρέθηκαν να (έχουν την δυνατότητα να) μάχονται ένοπλα υπέρ της Κυβέρνησης μόνο μερικές εκατοντάδες άνθρωποι, κυρίως μέλη των ένοπλων οργανώσεων που προϋπήρχαν και της προσωπικής φρουράς “πραϊτοριανών” του Αλιέντε, της GAP (Grupo de Amigos Personales- “Ομάδα Προσωπικών Φίλων”), που σύμφωνα με τα στοιχεία αριθμούσε κάπου ανάμεσα σε 50 και 300 άτομα, τα οποία είχαν εκπαιδευτεί από τις κουβανικές ένοπλες δυνάμεις.

Χιλιάδες αγωνιστές ξέμειναν με την προσμονή των όπλων που τους είχαν υποσχεθεί άνθρωποι από τα κόμματα της κυβέρνησης κατά τις επόμενες εβδομάδες και εν τέλει έπεσαν θύματα της απάνθρωπης στρατιωτικής βίας και μανίας: Αυτό που ακολούθησε του πραξικοπήματος ήταν μια στυγνή στρατιωτική δικτατορία δεκαεπτά χρόνων, που κυνήγησε ανελέητα τους πολιτικούς της αντιπάλους, εκτελώντας χιλιάδες, φυλακίζοντας και βασανίζοντας ακόμη περισσότερους και “εξαφανίζοντας” αρκετούς ακόμη, ενώ ταυτόχρονα μετέτρεπε την Χιλή στο μεγαλύτερο πειραματόζωο του νεοφιλελευθερισμού, σε μια παιδική χαρά για το Κεφάλαιο και μια κόλαση για την εργατική τάξη.

Και κάπως έτσι εξελίχθηκε η ιστορία της πιο χαρακτηριστικής περίπτωσης κατάκτησης της πολιτικής εξουσίας μέσω των εκλογών από μια Αριστερά (σχετικά) εχθρική προς το Κεφάλαιο και την αστική τάξη. Μια περίπτωση που -μάλλον καθόλου περιέργα- μνημονεύεται μέχρι και σήμερα με θετικό πρόσημο και καταγγελτικό ως προς την ανατροπή της λόγω από μεγάλη μερίδα της ηττοπαθούς αστικοποιημένης Αριστεράς, η οποία, αντί να παίρνει μαθήματα από τα λάθη του παρελθόντος, αντίθετα εμμένει ακόμη στην αυταπάτη πως με την κατάλληλη “λαϊκή στήριξη”, θα μπορέσει να επαναλάβει το ίδιο εγχείρημα και να πείσει αυτή την φορά τους ταξικούς της αντιπάλους και τα ένοπλα σώματά τους να “παίξουν δίκαια” μέσα στα δημοκρατικά πλαίσια.

Από την αποχή στην οργάνωση

Μας λένε οι πολιτικοί μας αντίπαλοι, γνώστες των θέσεών μας, ασκώντας μας κριτική με δόλο, αλλά και άνθρωποι που δεν έχουν πραγματική επαφή με τις ιδέες και τα προτάγματά μας, με γνήσια απορία πως “Εσείς οι αναρχικοί μιλάτε απλά για αποχή από τις εκλογές, αλλά δεν προτείνετε τίποτα εναλλακτικό σε αυτό

το επίπεδο. Πιστεύετε ότι τα πάντα θα αλλάξουν ξαφνικά και αυθόρμητα, με την βία, με την εξέγερση, με μια ξαφνική επανάσταση... ”.

Ωστόσο, αυτό δεν είναι καθόλου ακριβές. Για τους αναρχικούς, τουλάχιστον για όσους πιστεύουν στην επαναστατική προοπτική, η αποχή από τις εκλογές δεν είναι παρά **η κορυφή του παγόβουνου**. Το σημαντικό έργο στον μακρύ δρόμο προς την κοινωνική επανάσταση συντελείται πριν, μετά και ΠΑΡΑ την εκλογική διαδικασία, παράλληλα με το πρόταγμα για ενεργητική -δηλαδή συνειδητή, πολιτικοποιημένη, αιτιολογημένη και προπαγανδισμένη- αποχή. Έτσι, οι αναρχικοί είναι πολύ προσεκτικοί πριν αντλήσουν υπέρμετρα αισιόδοξα συμπεράσματα από τα ποσοστά της αποχής και δεν το πράττουν σχεδόν ποτέ. Η αποχή δεν είναι κάτι το ενιαίο. Μπορεί να είναι -όπως είπαμε παραπάνω- ενεργητική και συνειδητή, ωστόσο μπορεί να είναι και ακούσια. Για παράδειγμα, σε εκλογικές αναμετρήσεις που γίνονται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες στην Ελλάδα (όπως θα είναι οι επαναληπτικές εκλογές που μάλλον περιμένουμε) μεγάλη μερίδα της νεαρής εργατικής τάξης που απασχολείται στον τουρισμό δεν μπορεί να ψηφίσει, καθώς βρίσκεται μακριά από τον τόπο των εκλογικών της δικαιωμάτων. Κατάσταση που θα μπορούσε να διευκολυνθεί από το Κράτος, αν η εκάστοτε κυβέρνηση έκρινε πως αυτές οι ψήφοι την ευνοούν. Επίσης, αποχή μπορεί να σημαίνει την α-πολίτικη απαξίωση του εκλογικού συστήματος γενικά, κάτι που δεν συνεπάγεται απαραίτητα πως αυτή η μερίδα ανθρώπων κινείται προς μια προοδευτική, ριζοσπαστική αντιεξουσιαστική κατεύθυνση. Άλλωστε η εναντίωση, γενικά κι αόριστα, στην “κοινοβουλευτική δημοκρατία” -χωρίς κανέναν πολιτικό προσδιορισμό μπροστά από την λέξη “δημοκρατία”- δεν είναι πρόταγμα μονάχα των αναρχικών, αλλά θεωρητικά εμπεριέχεται και στην ιδεολογία των υπέρ-συντηρητικών και φασιστικών κύκλων που προτάσσουν τα διάφορα ήδη απολυταρχισμού και ολοκληρωτισμού.

Διαβάζοντας το προηγούμενο κεφάλαιο θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς αν οι αναρχικοί -που είναι αντίθετοι με τις εκλογές- πιστεύουν πως θα ήταν προτιμότερο η εργατική τάξη (π.χ. στην Χιλή που φέραμε ως παράδειγμα) να κάτσει στα αυγά της, να μην ψηφίζει καθόλου και να περιμένει κάποιου είδους επαναστατική Θεία Δίκη, ώστε να μην σφαγιαστεί, σε μια περίπτωση έντονης πολιτικής πόλωσης, σε ένα πραξικόπημα κλπ.

Κάθε άλλο! Η κριτική που ασκείται από τους αναρχικούς σε τέτοιου είδους ρεφορμιστικά “μοντέλα προοδευτικής διακυβέρνησης” δεν αποτελεί το σύνολο των πολιτικών μας θέσεων ως προς το “πολιτειακό ζήτημα”. Τα προτάγματα και οι στρατηγικές των εκάστοτε επαναστατικών πολιτικών δυνάμεων δεν κρίνονται από την στάση τους, την κριτική και την αξιολόγησή τους απέναντι σε τετελεσμένες καταστάσεις και δοσμένες επιτυχίες ή αποτυχίες, νίκες και ήττες

στις οποίες οδηγήθηκε η τάξη μας υπό την πολιτική ηγεμονία και κηδεμονία άλλων επαναστατικών (ή ρεφορμιστικών) δυνάμεων. Αντίθετα, τα πολιτικά προτάγματα γενικά έχουν αξία αυτούσια και κρίνονται από την ιστορία, όταν παρατίθενται συνολικά ως εφαρμόσιμες εναλλακτικές προτάσεις στο πεδίο των επαναστατικών ιδεών και στα κινήματα, δίπλα σε αυτές που διεκδικούν την πολιτική ηγεμονία στο εσωτερικό της τάξης μας.

Οι αναρχικοί, πιο συγκεκριμένα οι ελευθεριακοί κομμουνιστές, οι αναρχοσυνδικαλιστές, οι αναρχοκομμουνιστές, γενικά οι αναρχικοί της ταξικής πάλης, αυτές δηλαδή οι τάσεις που συνεχίζουν να έχουν αναφορά στην κοινωνική επανάσταση και την χειραφέτηση της εργατικής τάξης, έχουν διαχρονικά ΚΑΙ συγκεκριμένα προτάγματα, αλλά ΚΑΙ στρατηγικές προτάσεις ανάπτυξης και εφαρμογής τους, οι οποίες μάλιστα έχουν εδαφικοποιηθεί κατά το παρελθόν, έστω και σε περιορισμένα χρονικά και γεωγραφικά πλαίσια⁹. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι μιλάμε για θέσφατα και αρτηριοσκληρωτικά, δυσκίνητα και γερασμένα προγράμματα του περασμένου αιώνα, αλλά για προτάσεις οι οποίες αντλούν τόσο από τις υπάρχουσες κοινωνικές συνθήκες, όσο και από τις επαναστατικές απόπειρες του παρελθόντος. Το γεγονός ότι τα προτάγματα και τα “προγράμματα” αυτά έχουν αγνοηθεί συστηματικά από την μεγάλη μερίδα της κοινωνίας, ιδιαίτερα τα τελευταία πενήντα χρόνια, είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων.

Από την μία, βιώνουμε την εποχή της πλήρους ιδεολογικής ηγεμονίας της αστικής τάξης και των αξιών της (ατομισμός, καριερισμός, πατριωτισμός/εθνικισμός, ρατσισμός, θέληση για κοινωνική ανέλιξη και εξουσία κλπ) επάνω στις συνειδήσεις των καταπιεσμένων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παραποιούνται και να διαβάλλονται ευκολότερα από τους φορείς προπαγάνδας του συστήματος οι αξίες και τα προτάγματα του επαναστατικού κινήματος. Κάτι που δεν στρέφεται αποκλειστικά και μόνο ενάντια στους αναρχικούς -αν και αναμφίβολα καταλαμβάνουν την κορυφή της λίστας του “εσωτερικού εχθρού” για το σύστημα, ειδικά τις τελευταίες δεκαετίες, μετά από μια σημαντική οπισθοχώρηση την εποχή μετά τον Β' Παγκόσμιο- αλλά και γενικότερα στις δυνάμεις εκείνες που τα προτάγματά τους ξεφεύγουν από την σοσιαλδημοκρατική διαχείριση του υπάρχοντος συστήματος και στοχεύουν άμεσα στην επαναστατική ανατροπή και την μεταβολή των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής ως προς όφελος των από-τα-κάτω.

Από την άλλη, στο εσωτερικό του ίδιου του επαναστατικού κινήματος

9 | Η Μαχνόβτσινα στην επαναστατημένη Ουκρανία του 1917-1921, η Ισπανική Επανάσταση του 1936, αλλά και άλλες, πιο άγνωστες σελίδες του αναρχικού κινήματος, όπως η Κορεατική Λαϊκή Ένωση στην περιοχή της Μαντζουρίας την περίοδο 1929-1931, είναι μερικά τέτοια παραδείγματα.

υπήρξε διαχρονικά μια προσπάθεια υπονόμησης και περιθωριοποίησης των αναρχικών και των θέσεων τους από άλλες τάσεις, ιδίως από τους μαρξιστές/λενινιστές, που ήταν και αυτοί που περισσότερο από όλο το σοσιαλιστικό (με την παραδοσιακή, ιστορική έννοια) κίνημα κατόρθωσαν να πραγματώσουν τις ιδέες τους για την επανάσταση -ή κομμάτι αυτών- στην πραγματική ζωή, με τα γνωστά αποτελέσματα, κάτι που ωστόσο τους κατέστησε κυρίαρχη δύναμη κι επιρροή ανάμεσα στην εργατική τάξη και το κίνημά της. Και μάλιστα στις απόπειρές τους αυτές ο “πόλεμος” των καθεστώτων που διαμορφώθηκαν κατά των αναρχικών ιδεών απέκτησε και πολύ υλική βάση και μετατράπηκε σχεδόν πάντα σε φυσικό διωγμό ή και εξόντωση των ίδιων των αναρχικών, τόσο ως κίνημα όσο και ως άτομα.¹⁰

Για να μην βλογάμε πάντα τα γένια μας όμως και για να μην κατηγορούμε μόνο τους άλλους για τις δικές μας ανεπάρκειες, η αλήθεια είναι πως και το ίδιο το αναρχικό κίνημα φέρει μεγάλη ευθύνη για τον τρόπο με τον οποίο το ίδιο γίνεται αντιληπτό από την συντριπτική πλειοψηφία της τάξης μας -αλλά και για το πως το ίδιο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του σε μεγάλο βαθμό: Όχι δηλαδή σαν ταξικό κίνημα με σκοπό την κοινωνική επανάσταση, στόχο για την εκπλήρωση του οποίου έχει κάποια (ή διάφορες) στρατηγική, τακτική και χτίζει τις ανάλογες δομές, αλλά σαν νεολαιίστικο κίνημα αμφισβήτησης και αντικουλτούρας. Το αναρχικό κίνημα επέτρεψε στην “αίγλη” που έχουν συγκεκριμένα στοιχεία της δράσης και της αναπαραγωγής του (τα οποία σε καμία περίπτωση δεν αμφισβητούμε συνολικά ως εργαλεία) να υποκαταστήσουν την ουσία των θέσεων και των προταγμάτων του και έδωσε χώρο σε πιο μεταμοντέρνες,

10 | Δεν χρειάζεται να μιλήσουμε για την Οκτωβριανή Επανάσταση ή τον Ισπανικό εμφύλιο για να αναδείξουμε την στάση των μαρξιστών/λενινιστών απέναντι στο αναρχικό κίνημα, αλλά κυρίως στα πολιτικά του προτάγματα, όταν αυτά βρίσκουν κοινωνικό ρίζωμα, αλλά και ενάντια σε ταξικά κινήματα βάσης γενικότερα, όταν αυτά εκδηλώνονται στο εσωτερικό τέτοιων καθεστώτων και ενάντια τους. Μπορούμε κάλλιστα να μείνουμε στο παράδειγμα της Χιλής που εξετάσαμε, όπου η θεωρητικά πιο “ήπια”, μη σταλινική κυβέρνηση του Αλιέντε κατέστειλε τα κινήματα εργατικής και κοινωνικής αυτο-οργάνωσης (επηρεασμένα και από τους αναρχικούς), δηλαδή τις καταλήψεις εργοστασίων, γης, και καταστημάτων, καθώς και τις επιτροπές σε επίπεδο γειτονιάς και χώρους εργασίας, που ξεπήδησαν κατά τον “*Κόκκινο Οκτώβρη*” του 1972, ως απάντηση στις ελλείψεις τροφίμων που μάστιζαν τον πληθυσμό, λόγω μιας “απεργίας” στρωμάτων της μεσαίας τάξης στις μεταφορές και το εμπόριο, αλλά και του αμερικανικού εμπάργκο. Λίγους μήνες μετά η Κυβέρνηση θα αντισταθεί σθεναρά στις απεργίες μεταλλεργατών που διεκδικούσαν την μη περικοπή των μισθών τους, ενώ ωρύτερα είχε επίσης νομοθετήσει ενάντια στις “παράνομες καταλήψεις γης” ακτημόνων και αυτοχθόνων πληθυσμών Μαπούτσε. Για μια καλή κριτική της κυβέρνησης της Λαϊκής Ενότητας από ελευθεριακή ταξική σκοπιά, μπορείτε να συμβουλευτείτε την μπροσούρα “*Ραντεβού με τον Ζ. Η Λαϊκή Ενότητα ενάντια στον Ταξικό Πόλεμο (Χιλή 1970-1973)*” που μεταφράστηκε στα ελληνικά και εκδόθηκε το 2018 από το αντιεξουσιαστικό κομμουνιστικό εγχείρημα “*Αντίθεση*”.

ουσιαστικά μη-επαναστατικές τάσεις, να αποκτήσουν κυρίαρχη θέση στο εσωτερικό του. Εν μέσω της παραπάνω διαδικασίας σχεδόν εξαφανίστηκε η μαζική και οργανωμένη παρέμβασή στο υποκείμενο βαρύτητας της απεύθυνσης των αναρχικών προταγμάτων, δηλαδή την εργατική τάξη, τους εκμεταλλεόμενους και τους καταπιεσμένους. Κάτι που όμως δεν σημαίνει πως τα προτάγματα δεν υπάρχουν και πως οι στρατηγικές δεν μπορούν να παραχθούν μέσω αυτών, αλλά ότι χρειάζεται μια οργανωτική ανασύνταξη των δυνάμεων του αναρχικού κινήματος που διατηρούν το επαναστατικό πρόταγμα.

Πάμε να δούμε μερικά από αυτά τα “αντι-προτάγματα” που θα απαντήσουν και στην ερώτηση “αν όχι εκλογές, τι;”.

Ως αναρχικοί/ες, είμαστε ενάντια στην ανάθεση και ιδίως στην μονιμοποίηση αυτής. Θεωρούμε πως η έκφρασή της σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο δεν μπορεί, τόσο πολιτικά, όσο και δομικά, να εκφράσει τα συμφέροντα και τις επιθυμίες των καταπιεσμένων στρωμάτων της κοινωνίας. Πέρα από την πρακτική αδυναμία του να γίνει κάτι τέτοιο μέσω εκλογικών – αστικοδημοκρατικών διαδικασιών, όπως την αναλύσαμε και αναδείξαμε παραπάνω, θεωρούμε **γενικά** πως η διαμόρφωση της οποιασδήποτε αποκομμένης από την κοινωνία διαδικασίας λήψης αποφάσεων που αφορούν το κοινωνικό σύνολο, αυτής δηλαδή που δεν εκφράζει την κάθε δεδομένη χρονική στιγμή την “λαϊκή θέληση”, που δεν προέρχεται από άμεση εντολή της και που την αποκαλούμε χονδρικά “εξουσία” ή “κράτος”, οδηγεί ταυτόχρονα και αναγκαία στην διαμόρφωση ενός νέου στρώματος, μιας νέας κοινωνικής τάξης (ή “τάξης” για όσους έχουν ένσταση με τον όρο εκτός εισαγωγικών) που θα κληθεί να διαχειριστεί αυτή την εξουσία, αυτό το κράτος -είτε η εξουσία αυτή έχει προκύψει εκλογικά, είτε επαναστατικά ως αντι-καπιταλιστική προοπτική. Το στρώμα αυτό, ακόμη κι αν προέρχεται ταξικά από την ίδια την εργατική τάξη, ακόμη κι αν νομοθετεί και πράττει προς την κατάργηση των σχέσεων που ορίζουν την αστική τάξη, ακόμη κι αν καλείται, σε τελική ανάλυση, να διαχειριστεί μια κοινωνία στην οποία έχει καταργηθεί η ιδιωτική, καπιταλιστική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής -κάποιου είδους δηλαδή “εργατικό κράτος” ή μια “δικτατορία του προλεταριάτου”- αυτό λοιπόν το στρώμα, αποκομμένο από την τάξη και την κοινωνία ως προς την λήψη αποφάσεων, μοιραία σχηματίζει ξεχωριστά συμφέροντα. Τα συμφέροντα αυτά μεταφράζονται στην θέληση για μόνιμη διατήρηση της θέσης εξουσίας και των πολύ υλικών και πολιτικών προνομίων που την συνοδεύουν. Άλλωστε, ως αναρχικοί/ές, δεν αντιπαλεύουμε μόνο την οικονομική εκμετάλλευση -αν και την θεωρούμε εξαιρετικά σημαντική, που καθορίζει ουσιαστικά την φύση του καπιταλιστικού συστήματος- αλλά και την κοινωνική και πολιτική καταπίεση, το θεσμικό ή μη δικαίωμα μιας μερίδας ανθρώπων να επιβάλλουν σε μόνιμη και διαρκή βάση την άποψή τους στην κοινωνική πλειοψηφία ή

σε μια άλλη μερίδα ανθρώπων, ακόμη και με την βία. Αυτού του είδους οι εξουσιαστικές σχέσεις, η οικονομική εκμετάλλευση και η κοινωνική-πολιτική καταπίεση, μπορεί σε μεγάλο βαθμό να διαπλέκονται μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα και η πρώτη να συνεπάγεται και να θεμελιώνει σχεδόν πάντα την δεύτερη, ωστόσο αυτό δεν σημαίνει πως η τυπική κατάργηση της πρώτης θα μεταφραστεί αυτόματα και στην κατάργηση της δεύτερης. Ακόμη, δηλαδή, κι αν μια “*προλεταριακή εξουσία*”, κάποιο επαναστατικό κόμμα, καταφέρει να νικήσει με φυσικό και πολιτικό τρόπο την αστική τάξη -και τις σχέσεις που την ορίζουν- αυτό δεν σημαίνει πως οι νέες σχέσεις που θα δημιουργηθούν θα είναι αυτόματα μη-καταπιεστικές (και ίσως ακόμη να μην είναι ούτε καν μη-εκμεταλλευτικές), πως θα περάσουμε -αυτόματα ή σταδιακά- στην αταξική κοινωνία, από την στιγμή που η διαχείριση του κράτους έχει περάσει σε μια νέα, παγιωμένη κοινωνική μειοψηφία, μια “*επαναστατική εξουσία*”. Το παράδειγμα αυτό το είδαμε να παίρνει σάρκα και οστά σε μεγάλη έκταση κατά τον 20ο αιώνα, με αφετηρία την Οκτωβριανή Επανάσταση και αντεπανάσταση.

Αν λοιπόν ως αναρχικοί/ές δεν πιστεύουμε στην εκλογική διαδικασία, ούτε στην δικτατορία του προλεταριάτου, γενικά σε κανενός είδους εξουσιαστική και αναθετική λύση, τότε πως πιστεύουμε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί ο κοινωνικός μετασχηματισμός προς το συμφέρον των από-τα-κάτω, ούτως ώστε και να μην ηττηθεί στρατιωτικά η επανάσταση και να μην εγκαθιδρύσει μια νέα εξουσία;

Αν αποζητούσαμε έναν τρόπο ώστε η “*λαϊκή θέληση*”, δηλαδή η θέληση της συνειδητοποιημένης εργατικής τάξης, να υπερνικήσει τις ένοπλες δυνάμεις της αστικής, θα χρειαζόταν κάτι πολύ διαφορετικό από μια “*αναθετική*” εντολή σε ένα κοινοβουλευτικό κόμμα, ακόμη κι αν αυτή προερχόταν από την πλειοψηφία της τάξης μας. Κάτι πολύ περισσότερο από μια αντιπροσωπευτική διαδικασία, όπου οι πολλοί, αν και σε πιο ριζοσπαστική κατεύθυνση και με οξυμένη συνείδηση, θα εκχωρούσαν και πάλι το δικαίωμα του “*αποφασίζειν*” σε μια μειοψηφία, ενώ οι ίδιες οι μάζες θα έμεναν παρατηρητές ή έστω απλοί ελεγκτές του αν εν τέλει η βούλησή τους εκφράζεται ή παραχαράσσεται. Θα χρειαζόταν, αντίθετα, μια διαδικασία χειραφετητική, η οποία θα ενέπλεκε ενεργά το σύνολο (ή την μεγάλη μερίδα έστω) της εργατικής τάξης στην σύγκρουση με όσο το δυνατόν πιο ευνοϊκούς όρους. Μια μεγάλης έκτασης (σε χώρο, χρόνο και μάζα ανθρώπων) επαναστατική διαδικασία από τα κάτω, όπου οι καταπιεσμένοι θα έρχονταν σε επαφή με τις επαναστατικές ιδέες -στον πραγματικό, υλικό κόσμο και όχι μόνο σε αυτόν των ιδεών- και θα έχτιζαν τις οργανωτικές εκείνες δομές αγώνα που θα προσidiaζαν και θα προεικόνιζαν την κοινωνία που θα ήθελαν να χτίσουν. Θα δομούσαν μια μεγάλη επαναστατική και ταξική οργάνωση -ή περισσότερες που θα συνεργάζονταν σε ομοσπονδιακή μορφή- που θα ερχόταν

σε καθημερινή βάση σε πολλαπλές ρήξεις με την αστική τάξη, από το πιο απλό, το πιο μικρό, μέχρι το πιο σημαντικό ζήτημα, διαπλάθοντας και οξύνοντας έτσι την ταξική συνείδηση και προωθώντας την ταξική χειραφέτηση. Και την κατάλληλη στιγμή¹¹, έχοντας διαμορφωθεί σε μια ενεργή και συνειδητή πλειοψηφία, οι εκμεταλλεζόμενοι θα έπαιρναν οι ίδιοι τις τύχες (άρα και τα όπλα) στα χέρια τους και θα αποτελούσαν το πραγματικό επαναστατικό υποκείμενο, την ένοπλη επαναστατημένη εργατική τάξη, που θα προχωρούσε σε γενικευμένη απαλλοτρίωση των μέσων παραγωγής, της γης και των πρώτων υλών, καθιστώντας τα συλλογικό κτήμα μιας μελλοντικής αταξικής κοινωνίας. Με αυτό τον τρόπο, μέσω της ενεργοποίησης και της εμπλοκής της πλειοψηφίας των δυνάμεων της τάξης μας, ίσως η ένοπλη σύγκρουση με τις δυνάμεις καταστολής του κράτους να καθίστατο νικηφόρα. Κάτι που φαντάζει όλο και πιο δύσκολο όσο η αστική τάξη εξοπλίζει τις ένοπλες δυνάμεις της με όλο και πιο σύγχρονα και -το πιο σημαντικό- αυτοματοποιημένα οπλικά συστήματα.

Συνοψίζοντας περί της εκλογικής αυταπάτης, από όλα τα παραπάνω συνεπάγεται το εξής: Όταν οι καταπιεσμένοι, η εργατική τάξη και το κίνημά τους θα είναι σε θέση και θα φτάσουν στο επίπεδο εκείνο που θα μπορούσαν δυνητικά να κατακτήσουν την πολιτική εξουσία πλειοψηφικά (π.χ. μέσω εκλογών), αλλά και να την διατηρήσουν απέναντι στην αστική τάξη και τα όργανά της με την αντι-βία, τότε δεν θα υπήρχε καν η ανάγκη να κατακτηθεί η πολιτική εξουσία -εκλογικά ή “επαναστατικά”- ώστε να διαμορφώσει την οικονομική πραγματικότητα και να καταργήσει την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Θα υπήρχαν ήδη οι αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες για μια κοινωνική επανάσταση, που θα περνούσε μέσα από την υλική επικράτηση και την εκμηδένιση της αστικής τάξης. Και η επανάσταση αυτή θα ήταν έργο της ίδιας τη εργατικής τάξης, οργανωμένης και συνειδητοποιημένης.

Αντίθετα όμως με την κάθετη οργάνωση, την μορφή-κόμμα (“επαναστατικό”) που στηρίζουν άλλες τάξεις του κινήματος της εργατικής τάξης, οι αναρχικοί/ες δίνουν μια ιδιαίτερη έμφαση στην οριζοντιότητα. Κι αυτό συμβαίνει επειδή, όπως ακριβώς θεωρούμε πως δεν μπορεί να προκύψει μια ελεύθερη κοινωνία μέσω κάθετων, καταπιεστικών δομών -όπως εξηγήσαμε και παραπάνω- έτσι ακριβώς πιστεύουμε πως δεν μπορούν να προκύψουν και οι άνθρωποι που θα πραγματοποιήσουν την κοινωνική επανάσταση, αυτήν που θα φέρει μια κοινωνία ισότητας, ελευθερίας, αλληλεγγύης, κοινωνικής δικαιοσύνης, μια κοινωνία χωρίς σύνορα και κράτη, μέσα από προ-επαναστατικές δομές που θα λειτουργούν κάθετα και εξουσιαστικά (ακόμη κι αν αυτό γίνει εθελοντικά από

11 | Δεν εννοούμε εδώ μια “μεγάλη ημέρα X” στην οποία θα “ξεκινήσει η επανάσταση”, αλλά το γενικότερο εκείνο χρονικό σημείο, όπου θα γίνει αντιληπτό μέσω της μαζικότητας και μέσα από τις συνεχείς νίκες της τάξης μας σε αποφασιστικές μάχες με το Κεφάλαιο.

τα μέλη τους). Ο μόνος τύπος ανθρώπου που μπορεί να προκύψει μέσα από μια τέτοια διαδικασία είναι αυτός που θα θέλει να ασκήσει ή που θα αποδεχτεί μια νέα εξουσία, δήθεν “επαναστατική”.

Ως αναρχικοί/ες πιστεύουμε στην σύμπτωση μέσων και σκοπών. Πιστεύουμε πως τα μέσα, οι δομές, οι οργανώσεις που δημιουργούμε πρέπει να προεικονίζουν (τουλάχιστον ως έναν δυνατό βαθμό) και τις σχέσεις που θέλουμε να χτίσουμε, τον κόσμο που θέλουμε να δούμε να διαμορφώνεται μετεπαναστατικά. Για να παραφράσουμε την ρήση του αναρχικού Ερρίκο Μαλατέστα¹²: Όταν προσπαθούμε να φτάσουμε σε έναν στόχο, σε κάποιο μέρος, αλλά πάρουμε τον λάθος δρόμο, τότε δεν θα φτάσουμε εκεί που θέλουμε, όσο κι αν το επιθυμούμε πραγματικά, παρά μονάχα θα φτάσουμε εκεί που μας πηγαίνει ο δρόμος. Δεν αμφιβάλουμε -όχι απαραίτητα δηλαδή- πως κι άλλες μερίδες του επαναστατικού κινήματος της εργατικής τάξης ίσως να στοχεύουν στην αταξική κοινωνία και την κοινωνική επανάσταση και δεν θα πρέπει να κάνουμε αξιολογικές κρίσεις περί αυτού, καθότι από ένα σημείο και μετά δεν είναι καν ζήτημα θέλησης ή προθέσεων. Είναι ζήτημα “λάθος δρόμου”. Το ζήτημα των “προθέσεων” κρίνεται πριν την επιλογή του “λάθος δρόμου”: Αν δηλαδή υπάρχει ή όχι η συνείδηση του που οδηγεί ο κάθε ένας “δρόμος”, ότι αυτό δεν είναι διαπραγματεύσιμο και εν τέλει αν η επιλογή του “λάθος δρόμου” παίρνεται συνειδητά, δηλαδή αν ο στόχος είναι εξαρχής άλλος από την κοινωνική επανάσταση και την αταξική κοινωνία. Αφού, σε τελική ανάλυση, σε κάποιες περιπτώσεις ίσως δεν υπάρχει καν “λάθος” και “σωστός” δρόμος, παρά μόνο διαφορετικές στοχεύσεις ή και αναλύσεις σε σχέση με το τι εν τέλει εστί κοινωνική επανάσταση, ελευθερία, ισότητα και κοινωνική δικαιοσύνη. **Ο καθένας δρόμος είναι ο σωστός για τον προορισμό που είναι φτιαγμένος.**

Η ερώτηση που προκύπτει από όλα τα παραπάνω, είτε προέρχεται από γνήσια απορία, είτε από δόλο, είναι η εξής: *“Εντάξει, το καταλάβαμε. Δεν πιστεύετε στις εκλογές, δεν θέλετε ιεραρχία, δεν θέλετε αντιπροσώπευση, δεν θέλετε μια κυβέρνηση να αποφασίζει ή ένα κόμμα να καταλάβει την εξουσία και να πραγματοποιήσει την επανάσταση. Και μας εξηγήσατε τους λόγους. Όμως, τι ακριβώς θέλετε; Πως πιστεύετε ότι μπορεί να οργανωθεί η εργατική τάξη, το επαναστατικό κίνημα, με τρόπο που να προεικονίζει τον ελεύθερο και ανεξούσιο κόσμο που έχετε στο μυαλό σας; Και κατ’ επέκταση, πως θα είναι δομημένη η μετεπαναστατική κοινωνία χωρίς καμία εξουσία; Δεν θα είναι ένα χάος; Δεν θα*

12 | Ερρίκο Μαλατέστα (Errico Malatesta, 1853 – 1932) Ιταλός αναρχικός θεωρητικός και επαναστάτης, που συνέβαλε τα μέγιστα στην διαμόρφωση του κινήματος στην χώρα του αλλά και διεθνώς, καθώς ταξίδεψε σε πολλά μέρη του πλανήτη διαχέοντας τις ιδέες του αναρχισμού. Συνέγραψε αρκετά κείμενα επάνω στις αξίες και τα προτάγματα του αναρχισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της οργάνωσης. Η ρήση που παραφράσαμε εδώ είναι παρμένη από το “Αναρχικό Πρόγραμμα” που συνέταξε -στην τελική του μορφή- το 1920 και που υιοθετήθηκε την ίδια χρονιά από την Unione Anarchica Italiana (Ιταλική Αναρχική Ένωση).

κάνει ο καθένας του κεφαλιού του;”

Ξεκινώντας από το τελευταίο κομμάτι της ερώτησης, θα πρέπει να απαντήσουμε πως οι αναρχικοί δεν πιστεύουμε σε έναν κόσμο ασυδοσίας, αποδιοργάνωσης, όπου ο κάθε ένας άνθρωπος και η κάθε μια κοινότητα θα σκέφτεται και θα πράττει μόνο με βάση το ατομικό ή το ιδιαίτερο ομαδικό συμφέρον. Θα λέγαμε μάλιστα πως αυτά είναι χαρακτηριστικά και αξίες του καπιταλιστικού συστήματος. Χωρίς να θέλουμε να μακρηγορήσουμε εδώ σε σχέση με το όραμα που έχουμε για την αναρχική κοινωνία, μπορούμε να πούμε ότι αυτό δεν συνεπάγεται την πλήρη έλλειψη κοινωνικής οργάνωσης, καθώς και ότι η τελευταία δεν συνεπάγεται απαραίτητα την ύπαρξη κράτους, δηλαδή την ύπαρξη μιας αποκομμένης από την κοινωνία δομής και διαδικασίας λήψης αποφάσεων καθώς και ενός τρόπου επιβολής των αποφάσεων αυτών. Το αντίθετο μάλιστα, η ύπαρξη κράτους προϋποθέτει ότι σε μια κοινωνία υφίστανται διαφορετικά συμφέροντα ανάμεσα σε διαφορετικές ομάδες/τάξεις και ο κρατικός μηχανισμός είναι ένας τρόπος “διευθέτησής” τους, προς το συμφέρον της κυρίαρχης τάξης και ενάντια στα συμφέροντα των υποτελών.

Οι αναρχικοί/ές (ή τουλάχιστον μεγάλο κομμάτι αυτών) πιστεύουν σε μια κοινωνία χωρίς κράτος, χωρίς σύνορα, χωρίς τάξεις. Μια κοινωνία όπου τα μέσα παραγωγής, η γη, οι πρώτες ύλες, τα εργαλεία κλπ είναι κοινό κτήμα όλων και όλοι έχουν δικαίωμα στα αγαθά που παράγονται συλλογικά μέσω αυτών, αναλόγως της δυνατότητας συνεισφοράς του κάθε ενός ανθρώπου και με γνώμονα διαμοιρασμού τους την κάλυψη των αναγκών του κάθε ενός ξεχωριστά, αλλά και όλης της κοινότητας. Δεν θα υπάρχουν “μισθοί”, “αγορά” και “εμπόριο”, αφού αυτές οι σχέσεις καταργούνται με την ελεύθερη πρόσβαση όλων στα αγαθά και την κοινωνική ιδιοκτησία στα μέσα που τα παράγουν. Θεωρούμε ότι αν βγει από την εξίσωση ο παράγοντας “ιδιωτικό κέρδος” (όπου ιδιωτικό μπορεί να σημαίνει τόσο το κέρδος ενός μεγαλοκαπιταλιστή, όσο και μιας συνεταιριστικής επιχείρησης π.χ.) και καταργηθεί η εκμετάλλευση της εργασίας άλλων ανθρώπων από κάποιο αφεντικό, έχουμε την δυνατότητα και την ικανότητα να διαχειριστούμε συλλογικά τις ζωές μας, να καλύψουμε με άνεση όλες μας τις ανάγκες, να δομήσουμε νέες επιθυμίες μακριά από το εμπόρευμα και να βγούμε από την μιζέρια των πολλών που συνεπάγεται τη καλοπέραση των λίγων.

Η κοινωνία αυτή δεν θα είναι οργανωμένη από-τα-πάνω-προς-τα-κάτω και από-το-κέντρο-προς-την -περιφέρεια, όπως είναι σήμερα, αλλά αντίστροφα. Οι άνθρωποι θα συνέρχονται σε οριζόντιες συνελεύσεις στο κάθε ένα κοινωνικό πεδίο: Στην εργασία, στην γειτονιά κλπ και θα συζητούν εκεί τα προβλήματά τους και τις λύσεις σε αυτά. Οι εργασιακοί χώροι θα διαχειρίζονται από όσους

εργάζονται σε αυτούς (την δεδομένη χρονική στιγμή) χωρίς να αποτελούν ιδιοκτησία τους και θα παράγουν/διανέμουν/προσφέρουν υπηρεσίες για τις ανάγκες ολόκληρης της κοινότητας. Οι ανάγκες αυτές θα συζητιούνται στις συνελεύσεις των εργαζομένων, αλλά και της κοινότητας, σε αρμονία. Οι διάφορες κοινότητες και οι διάφοροι εργασιακοί χώροι επίσης θα συνεργάζονται και θα συνεννοούνται μεταξύ τους μέσα από συνελεύσεις. Για την συνεννόηση σε δεύτερο ή και τρίτο βαθμό (π.χ. σε έναν κλάδο μιας μεγάλης βιομηχανίας, σε μια διευρυμένη γεωγραφική περιοχή), όταν χρειάζεται να υπάρξει αρμονία, σύμπνοια και αλληλεγγύη μεταξύ εκατοντάδων ή χιλιάδων ανθρώπων, οι ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες μπορούν να εκλέγουν αντιπροσώπους. Προσοχή όμως! Οι αντιπρόσωποι αυτοί δεν είναι όπως οι πολιτικοί σε μια βουλή. Δεν έχουν δικαιοδοσία να αποφασίσουν τίποτα περισσότερο από αυτό που θα τους “επιβάλλει” η κοινότητα, η συνέλευση κλπ. Επίσης, οι αντιπρόσωποι αυτοί είναι άμεσα ανακλητοί και (επιθυμητά) κυκλικά εναλλασσόμενοι, ώστε να την δημιουργούνται ούτε σε ανεπίσημο βαθμό σχέσεις μόνιμης αντιπροσώπευσης.

“Δεν είναι όλο αυτό ένα τεράστιο βάρος χρονικά και πνευματικά για κάποιον απλό, καθημερινό εργαζόμενο άνθρωπο;” θα αναρωτηθεί κάποιος εύλογα. Εξυπακούεται ότι χωρίς την ανάγκη να παραχθεί κέρδος για κάποιον καπιταλιστή-συνθήκη που απορροφούσε τουλάχιστον το μισό του όγκου και χρόνου μιας εργάσιμης ημέρας- ο αναγκαίος χρόνος εργασίας για την κάλυψη των αναγκών μας (και όχι μόνο) θα μειωθεί δραματικά. Έτσι, οι άνθρωποι θα έχουν πολύ περισσότερο ελεύθερο χρόνο να τον διαθέσουν σε ότι αυτοί επιθυμούν (αναψυχή, ξεκούραση, κοινωνικές σχέσεις, άθληση) αλλά και στις ίδιες τις διαδικασίες της λήψης των αποφάσεων που αναφέραμε παραπάνω. Μπορεί σήμερα, στην καπιταλιστική κοινωνία των εξουθενωτικών ρυθμών εργασίας και κοινωνικής αναπαραγωγής, οι πολύωρες πολιτικές διαδικασίες, συνελεύσεις, κουβέντες να μας φαίνονται εξαντλητικές και αντιπαραγωγικές (και όντως πρέπει να βρούμε τρόπους να τις περιορίζουμε χρονικά), αλλά σε μια ελεύθερη κοινωνία το πλαίσιο διεξαγωγής τους θα είναι εντελώς διαφορετικό και το περιεχόμενό τους πολύ πιο απτό και πνευματικά-ψυχικά-νοητικά ανταποδοτικό. Μιλάμε για την διαχείριση της ίδιας μας της ζωής σε κάθε της έκφραση και όχι απλά για την αναζήτηση των τρόπων που θα καταφέρουμε να τα βγάλουμε πέρα ή/και να πολεμήσουμε το σύστημα της μιζέριας.

Επίσης, αποτελεί πίστη των αναρχικών πως τα περισσότερα από τα αντικοινωνικά “κουσούρια” των σημερινών ανθρώπων, δηλαδή ο ατομισμός, η θέληση για εξουσία, ο ρατσισμός κλπ, δεν είναι τίποτα άλλο από αντανάκλασεις των αξιών της σημερινής εξουσιαστικής κοινωνίας και της αστικής τάξης, οι οποίες έχουν εμποτίσει τους καταπιεσμένους μέσω της συνεχούς προπαγάνδας και της κυριαρχίας της αστικής ιδεολογίας, που έχει επεκταθεί σε κάθε κοινωνικό τομέα.

Έτσι, με την κατάργηση των σχέσεων εκμετάλλευσης και καταπίεσης και των δυνάμεων που τις γεννούν, μπορούν να διαμορφωθούν μέσα από την ίδια την κοινωνία σταδιακά οι άνθρωποι εκείνοι που δεν θα έχουν καν τα εξουσιαστικά ερεθίσματα (όπως π.χ. θα τα έχουν ως εμπειρία ή ως ανάμνηση οι πρώτες γενιές που θα ζήσουν σε μια ελεύθερη κοινωνία, για τα οποία θα πρέπει να βρεθούν οι συλλογικοί κοινωνικοί μηχανισμοί ώστε να ελαχιστοποιηθεί η επίδρασή τους), οπότε η ίδια η ελεύθερη κοινωνία, μέσω της μορφής της θα μπορεί να παράγει ελεύθερους, αλληλέγγυους ανθρώπους, αναρχικούς. Θα μπορεί να είναι μια κοινωνία που αυτο-βελτιώνεται στο διηνεκές.

Αυτά είναι πάνω κάτω τα προτάγματα των αναρχικών για την μετεπαναστατική κοινωνία, τα οποία βέβαια, αν τα υπερ-αναλύαμε, θα πέφταμε και στην παγίδα του να σχεδιάσουμε εμείς, με τις αλλοτριωμένες από την εξουσία και το κεφάλαιο συνειδήσεις μας, ένα πλήρες προσχέδιο για ανθρώπους που θα έχουν πιθανότατα πολύ πιο οξυμένη από εμάς την ταξική τους συνείδηση και την επαναστατική ετοιμότητα, ώστε να τα πραγματώσουν.

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, λοιπόν, οι δομές και οι οργανώσεις της τάξης μας που θα καταφέρουν να διεξάγουν τον επαναστατικό πόλεμο (όπως τον περιγράψαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, ως αντι-πρόταγμα στην οδό του εκλογισμού και της κομματικής πρωτοπορίας), θα πρέπει να διαμορφωθούν σε αρμονία και σε διαλεκτική σχέση, αλλά πάντα ως προεικόνισμα -έστω και αδρό- των προταγμάτων μας για την ελεύθερη κοινωνία, την αναρχία.

Κάτι τελευταίο που προκύπτει από όλα τα παραπάνω και αφορά και πάλι το “αρνητικό” πρόταγμα, αυτό δηλαδή της αποχής από τις εκλογές, είναι το εξής: Δίνοντας τόσο μεγάλη βαρύτητα στην σύμπνοια μέσω των και σκοπών και στην διαμορφωτική και καθοριστική ιδιότητα που μπορούν να έχουν τα πρώτα επάνω στους αγωνιστές, ως προς την πραγμάτωση των δεύτερων, θεωρούμε ως αναρχικοί πως η οποιαδήποτε παρότρυνση, για τον οποιονδήποτε λόγο (τακτικό, στρατηγικό, πολιτικό) από τις επαναστατικές δυνάμεις προς τους πολίτες -και πιο συγκεκριμένα προς την εργατική τάξη- να συμμετάσχουν στις εκλογές, είναι επίσης λάθος τακτικό και στρατηγικό.

Πέραν του γεγονότος ότι μια τέτοια διαδικασία έμμεσης και μόνιμης εκπροσώπησης νομιμοποιείται στις συνειδήσεις των ανθρώπων ως ο μοναδικός δρόμος μέσα από τον οποίο μπορούν να λαμβάνονται οι αποφάσεις σε μια συντεταγμένη κοινωνία -ανεξάρτητα από το αν σε λεκτικό επίπεδο οι διάφορες αριστερές δυνάμεις διακηρύττουν πως οι εκλογές δεν είναι αυτοσκοπός- ταυτόχρονα, η συμμετοχή στις εκλογές τους “εκπαιδεύει” στην λογική της ανάθεσης και τους απομακρύνει από την λογική πως μόνο η ίδια η εργατική τάξη μπορεί να απελευθερώσει τον εαυτό της, μόνο οι ίδιοι οι καταπιεσμένοι

και οι ίδιες οι εκμεταλλεζόμενες μπορούν να ορίσουν την μοίρα τους προς μια απελευθερωτική κατεύθυνση. Η λογική ότι κάποιος άλλος θα μας οδηγήσει στην ελευθερία, σε ένα καλύτερο αύριο, η πίστη σε έναν αρχηγό, σε μια καθοδηγήτρια δύναμη, καλλιεργείται υποσυνείδητα μέσω των εκλογών -και ιδίως μέσω της έμφασης που δίνεται σε αυτές από όλες τις δυνάμεις, την δύναμη και την ενέργεια που χαραμίζεται κατά την περίοδο αυτή- ακόμη και ανάμεσα σε εκείνους που δηλώνουν πως ψηφίζουν μόνο για τακτικούς ή στρατηγικούς λόγους, π.χ. για να απομακρυνθεί μια συγκεκριμένη κυβέρνηση, για να πάρουν ανάσα οι από-τα-κάτω, για να κερδίσει ζωτικό χρόνο το κίνημα κλπ. Η συνήθεια, η επανάληψη και η τριβή έχουν έναν πολύ δόλιο τρόπο να φωλιάζουν στις συνειδήσεις και να μετατρέπουν ακόμη και μια έκτακτη κατάσταση σε κανονικότητα.

Αν και θα λέγαμε λοιπόν, λίγο βιαστικά ίσως, πως “όσο δεν υπάρχουν εκείνες οι κινηματικές δομές που θα στέκονταν ως αντιπρόταση στον εκλογικό δρόμο, την αντιπροσώπευση, την ανάθεση, δεν πρέπει να μας ενδιαφέρει καν το αν κάποιος θα ψηφίσει ή όχι, αρκεί ταυτόχρονα να αγωνίζεται προς την δημιουργία τους”, θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί και να έχουμε στο νου μας την παραπάνω συνθήκη: Πως δηλαδή οι αλλοτριωμένες αυτές αξίες της ανάθεσης μπορεί να φωλιάσουν στις συνειδήσεις ακόμη και όσων πράγματι αγωνίζονται, με τρόπο που θα τις καταστήσει σταδιακά αδιαμφισβήτητες, μια ντε φάκτο πραγματικότητα, και που θα δημιουργήσει τον κίνδυνο να αλλοιώσουν και να παραμορφώσουν τις δικές μας αξίες, αυτές της αυτοοργάνωσης, της αλληλεγγύης, της αυτενέργειας, όταν και αν εν τέλει καταστεί δυνατό να δημιουργηθούν οι επαναστατικές μας δομές. Και πριν από αυτό ακόμη, είναι υπαρκτός ο κίνδυνος -και το έχουμε δει να συμβαίνει εξάλλου- η συνήθεια και η τριβή με τις αλλοτριωμένες αξίες που συμπυκνώνονται στην εκλογική διαδικασία -δηλαδή οι εξουσιαστικές αξίες- να λειτουργήσουν σαμποταριστικά και στην ίδια την διαδικασία της δημιουργίας των επαναστατικών δομών, υποσκάπτοντας την θέληση, την ενέργεια και εν τέλει την πίστη των υποκειμένων στην δημιουργία των δόμων αυτών, την αμφισβήτηση του ότι όντως υπάρχει επαναστατική εναλλακτική στον καπιταλισμό, στον κρατισμό, στην εξουσιαστική δόμηση της κοινωνίας.

Υπό αυτό το πρίσμα, η παραπάνω υπενθύμιση στρέφεται κυρίως προς όσους ήδη αγωνίζονται για έναν καλύτερο κόσμο και αμφιταλαντεύονται σχετικά με την χρηστική αξία της ψήφου τους ή σε όσους πιστεύουν πως μέχρι ένα σημείο οι οριζόντιες με τις κάθετες δομές και τα εξουσιαστικά με τα ελευθεριακά σκεπτικά και προτάγματα μπορούν να συμβαδίσουν.

Τι σημαίνει να ψηφίζει κανείς σήμερα, πως αντιμετωπίζουμε την αποχή και ποια τα διλήμματα παρούσας συγκυρίας;

Έχοντας εξηγήσει τόσο σε πρακτικό, όσο και σε πολιτικό επίπεδο την αντίθεσή μας στην εκλογική διαδικασία και την αμφιβολία μας σχετικά με το αν θα μπορούσε ποτέ αυτή να οδηγήσει σε μια απελευθερωτική προοπτική, ας πούμε δυο λόγια και γύρω από το τι σημαίνει να ψηφίζει κανείς σήμερα, πιο συγκεκριμένα, υπό τις παρούσες κοινωνικές συνθήκες.

Καταρχάς θα πρέπει να είμαστε εντελώς ξεκάθαροι και συνειδητοποιημένοι γύρω από μια απόλυτη αλήθεια που αφορά τις εκλογές: **Δεν υφίσταται η έννοια της “αρνητικής ψήφου”**. Κάθε φορά λοιπόν που κάποιος ισχυρίζεται ότι ψηφίζει το Α κόμμα για να τιμωρήσει το Β κόμμα που ήταν στην κυβέρνηση και εφάρμοσε καταπιεστικά, αντεργατικά κλπ μέτρα και πολιτικές, ή που ψηφίζει το Γ κόμμα για να μην βγει στην κυβέρνηση το Δ κόμμα που θα ήταν χειρότερο, αυταπατάται ή ψεύδεται.

Εξηγήσαμε πολύ αναλυτικά στο πρώτο κεφάλαιο πως λειτουργούν οι εκλογές και τι συνεπάγεται σήμερα η ψήφος σε ένα κόμμα: Απόλυτη ανάθεση στο κόμμα αυτό, αν κερδίσει τις εκλογές, να εφαρμόσει αυτές τις αδρές γραμμές του προγράμματός του για τις οποίες είναι σε θέση να τοποθετηθεί προεκλογικά, χωρίς να χρειαστεί να λογοδοτήσει σε κανέναν μέχρι την επόμενη εκλογική διαδικασία. Και έχοντας, επιπλέον, γνώση της περίπτωσης το κόμμα αυτό ως κυβέρνηση να πάρει ακόμη και εντελώς διαφορετικές αποφάσεις και να εφαρμόσει εντελώς διαφορετικές πολιτικές από αυτές που προγραμματικά υποσχέθηκε, αφού κανείς δεν μπορεί θεσμικά να αποτρέψει μια τέτοια συνθήκη. Με λίγα λόγια, οι ψηφοφόροι δεν επιλέγουν (μόνο) πολιτικά προγράμματα, αλλά (και) ηθικούς ή ανήθικους, ειλικρινείς ή ανειλικρινείς ανθρώπους. Δεν υπάρχει κανένα αυτοματοποιημένο σύστημα στο οποίο μπορούμε συλλογικά όλοι μαζί να πατήσουμε το Χ ή το Ψ κουμπί και να εφαρμοστεί στο ακέραιο ένα πολιτικό πρόγραμμα για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Από όλα τα παραπάνω συνεπάγεται πως ο κάθε ένας ψηφοφόρος, εφόσον συνειδητά εισέρχεται στην διαδικασία των εκλογών και της ψήφου και έχοντας γνώση του πως λειτουργεί η αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία, πρέπει να είναι έτοιμος να αναλάβει τις ευθύνες της επιλογής του, των οποίων φέρει το βάρος.

Ας δούμε δυο πολύ χαρακτηριστικά παραδείγματα της πρόσφατης ιστορίας του τόπου.

Το αντιφασιστικό κίνημα είχε πει κάποτε πολύ σωστά πως “400 χιλιάδες χέρια κρατούσαν το μαχαίρι που δολοφόνησε τον Παύλο Φύσσα”, αναφερόμενο

στις ψήφους που περίπου είχε συγκεντρώσει το ναζιστικό κόμμα της Χρυσής Αυγής στις εκλογές του 2012, μέλος της οποίας ήταν ο δολοφόνος του αντιφασίστα ράπερ, Γιώργος Ρουπακιάς. Αν και ενεργή από πολύ παλαιότερα, με ξεκάθαρο πολιτικό πρόσημο και με αρκετές ακόμη δολοφονικές απόπειρες και άλλα εγκλήματα μίσους στο ενεργητικό της, η είσοδος της Χρυσής Αυγής στην Βουλή το 2012 με την ψήφο εκατοντάδων χιλιάδων πολιτών, της έδωσε τον πολιτικό χώρο, χρόνο και χρήμα, αλλά κυρίως την κοινωνική συναίνεση και την δημοκρατική νομιμοποίηση που χρειαζόταν για να οργανώσει την δημόσια παρουσία της και τα τάγματα εφόδου της με πολύ καλύτερους όρους. Και μάλιστα, παρ' όλο που οι περισσότεροι ψηφοφόροι της παρίσταναν μετά την δολοφονία του Φύσσα πως “δεν ήξεραν” ότι η Χ.Α. ήταν φασιστικό κόμμα, ούτε πως διατηρούσε τάγματα εφόδου -αν και το αντιφασιστικό κίνημα είχε προειδοποιήσει με κάθε τρόπο περί αυτού και είχε συγκρουστεί πολλάκις στον δρόμο- το γελοίο αυτό επιχείρημα κατέρρευσε σαν πύργος από τραπουλόχαρτα στις επόμενες και τις μεθεπόμενες εκλογές του 2015, όταν η Χ.Α. επανεκλέχθηκε στην Βουλή, χάνοντας μονάχα το 1/8 των ψήφων της του 2012.

Αντίστοιχα τον Γενάρη του 2015, εν μέσω οικονομικής κρίσης και μετά από μια τριετία σκληρών μνημονιακών κυβερνήσεων συνεργασίας με πολύ μικρή κοινωνική νομιμοποίηση (αυτό που λέγαμε εξαρχής ότι είναι δυνατό να συμβεί στην αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία δηλαδή), μεγάλη μερίδα των ψηφοφόρων της εργατικής τάξης που κατά τα προηγούμενα χρόνια βρέθηκαν στους δρόμους και στους αγώνες, αλλά και μια σημαντική μερίδα της μετέωρης μεσαίας τάξης, πίστεψαν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν ένα αριστερό αντιμνημονιακό κόμμα που θα “έσωζε την χώρα από τους δανειστές” και άλλα τέτοια όμορφα που το ίδιο το κόμμα υποσχόταν. Εκείνη την περίοδο θα μπορούσε κανείς να δώσει στους ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ το “δικαίωμα της αμφιβολίας”, καθότι το κόμμα αυτό ήταν σχετικά νέο στην κεντρική πολιτική σκηνή, είχε ενεργή συμμετοχή στα αντιμνημονιακά (αλλά και τα ευρύτερα κοινωνικά) κινήματα δεν είχε ξανακυβερνήσει ποτέ -και άρα δεν υπήρχε πρότερη εμπειρία από το αν θα μπορούσε και αν θα έπρεπε κάποιος να το εμπιστευθεί και ηθικά, πέρα από πολιτικά, ότι θα τηρήσει δηλαδή τις υποσχέσεις του. Αν και μερίδα του ριζοσπαστικού κινήματος αναδείκνυε εξαρχής πολιτικά τον πραγματικό χαρακτήρα του ΣΥΡΙΖΑ¹³ ως τον νέο πόλο της διεθνούς σοσιαλδημοκρατίας, της αριστεράς του κεφαλαίου κλπ, ιδιαίτερα μετά την εκλογική του γιγάντωση το 2012 από κόμμα του περιθωρίου σε αξιωματική αντιπολίτευση, δεν υπήρχε ωστόσο η πρότερη εμπειρία στα εγχώρια πράγματα μιας “κυβερνώσας αριστεράς”. Το πιο κοντινό παράδειγμα σε κάτι τέτοιο, στο οποίο σίγουρα

13 | Με μια αρκετά μεγάλη επίσης μερίδα, τόσο από το κομμουνιστικό, όσο και από το αναρχικό/αντιεξουσιαστικό κίνημα, να πέφτει στην παγίδα της ανάθεσης και της “ελπίδας”, με αποτελέσματα που τα βιώνουμε κινηματικά έως και σήμερα και έχουν να κάνουν με τα όσα είπαμε στο τέλος του προηγούμενου κεφαλαίου σχετικά με τη διάβρωση και την παραμόρφωση των αξιών μας.

μεγάλη μερίδα της κοινωνίας και της τάξης ήλπιζε ότι θα προσομοίαζε μια κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, ήταν το “παλιό ΠΑΣΟΚ το ορθόδοξο”, δηλαδή η σύντομη σοσιαλδημοκρατική διακυβέρνηση των αρχών της δεκαετίας του <80. Έτσι, το καλοκαίρι του 2015 περίπου 2,2 εκατομμύρια ψηφοφόροι έδωσαν τα κλειδιά της χώρας και της διαπραγμάτευσης με τους “θεσμούς” στην παρέα του Τσίπρα, για να “σκίσει τα μνημόνια” και να “βαρέσει τα νταούλια”. Σε διάστημα μερικών μηνών μόνο, ο ΣΥΡΙΖΑ κατάφερε να κάνει στροφή 180 μοιρών στην ρητορική και τις θέσεις του, να προτείνει “λιγότερο μνημόνιο”¹⁴, να φάει απόρριψη από τους “θεσμούς” ακόμη και σε αυτή την πρόταση, να διοργανώσει δημοψήφισμα-τραγέλαφο σχετικά με τη υπογραφή ή μη του 3ου Μνημονίου -προσπαθώντας να πετάξει την μπάλα της απόφασης στην εξέδρα (δηλαδή την κοινωνία) αν και είχε ολόφρεσκη την “λαϊκή εντολή” και ελπίζοντας προφανώς στα κρυφά ότι ο λαός θα διστάσει υπό την τρομοκρατία ΜΜΕ και Κεφαλαίου και θα τον βγάλει από την δύσκολη θέση. Και όταν το “ΟΧΙ” νίκησε πανηγυρικά, εν τέλει δεν δίστασε απλά να το προσπεράσει επιδεικτικά: Αφού έφαγε νέα “σφαλιάρα” σε νέα πρόταση της τελευταίας στιγμής στους “θεσμούς”, εν τέλει, με την χώρα να βρίσκεται περίπου έναν μήνα “εκτός προγράμματος στήριξης”, ο Τσίπρας υπέγραψε το 3ο μνημόνιο, σε μια συμφωνία που είχε πανομοιότυπο περιεχόμενο με αυτή που είχε απορριφθεί από την κοινωνία στο δημοψήφισμα.

Αν και εδώ έχουμε ίσως την πιο χαρακτηριστική περίπτωση όσων αναφέραμε παραπάνω σε σχέση με την φύση και την σημασία των εκλογών, δηλαδή ένα πολιτικό κόμμα που μπορεί να αθετήσει -και μάλιστα σε χρόνο ρεκόρ- τις προεκλογικές του υποσχέσεις και το πρόγραμμά του και να παραβλέψει πολλαπλά μέσα σε λίγους μόνο μήνες το περιεχόμενο της “λαϊκής εντολής” που έλαβε, δεν είδαμε να υπάρχει το ανάλογο πολιτικό κόστος για τον ΣΥΡΙΖΑ: Ο Τσίπρας προχώρησε σε παραίτηση μεν, αλλά το έκανε μόνο και μόνο λόγω των εσωτερικών τριβών που όπως αναμενόταν οδήγησαν στην ανεξαρτητοποίηση 25 βουλευτών του, ενώ αρκετοί παραπάνω είχαν καταψηφίσει το Μνημόνιο ή διαφοροποιηθεί, το οποίο πέρασε με τις ψήφους επίσης των ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΑΝΕΛ και Ποταμιού. Στις επόμενες εκλογές, οι ψηφοφόροι του “αναβαπτισμένου” στον πολιτικό ρεαλισμό ΣΥΡΙΖΑ είχαν πλέον ένα καλό δείγμα γραφής για να τον κρίνουν και πολιτικά και ηθικά. Δεν υπήρχε πλέον το “δικαίωμα της αμφιβολίας” για κανέναν, ενώ και ο Τσίπρας ουδέποτε παράστησε τον μετανιωμένο για τις επιλογές του, αντίθετα τις αποδέχθηκε και τις έκανε κομμάτι της νέας πολιτικής φύσης του κόμματός του.

14 | Για να θυμηθούμε το κλίμα και το επίδικο των διαπραγματεύσεων της πρώτης περιόδου ΣΥΡΙΖΑ με τους δανειστές, μετά την στροφή στον...”πολιτικό ρεαλισμό”, η πρόταση της Ελληνικής Κυβέρνησης αφορούσε μέτρα που θα βάραιναν περαιτέρω την ελληνική κοινωνία της τάξης των 8δισ περίπου, σε σύγκριση με τα τουλάχιστον 11-13 δισ των μέτρων που πρότειναν οι “θεσμοί”. Αυτή ήταν η διαφορά των προτάσεων του “ρεαλιστή” Τσίπρα με τους “κακούς” δανειστές.

Ωστόσο, παρόλο που το πολιτικό του στίγμα ήταν πλέον αποδεδειγμένα και αποδεκτά άκρως διαφορετικό από αυτό που παρουσίαζε πριν την πρώτη εκλογή του, ακόμη και αν έγινε ξεκάθαρο σχεδόν σε όλους ότι το συγκεκριμένο κόμμα υπέκλεψε εκατοντάδες χιλιάδες ψήφους με ψεύτικες υποσχέσεις, εντούτοις είχαμε την θριαμβευτική επανεκλογή του τον Σεπτέμβρη της ίδια χρονιάς, με πολύ μικρές ποσοστιαίες απώλειες, που σε πραγματικούς αριθμούς μόλις που ξεπέρασαν τις 300 χιλιάδες ψήφους, δηλαδή χονδρικά το 14% όσων ψήφισαν ΣΥΡΙΖΑ τον Γενάρη, κάτι που μεταφράστηκε σε λιγότερο από 1% απωλειών στα συνολικά του εκλογικά ποσοστά. Η πανηγυρική επανεκλογή του προφανώς είχε να κάνει και με το γεγονός ότι και οι άλλοι διεκδικητές της εξουσίας ήταν μνημονιακά κόμματα και άρα δεν μπορούσαν να αποκτήσουν ηθικό πλεονέκτημα απέναντί του¹⁵. Επιπλέον, στις εκλογές του 2019, αν και ο ΣΥΡΙΖΑ έχασε, εντούτοις διατήρησε το μεγαλύτερο κομμάτι των ψηφοφόρων του, αφού μετά από μια τετραετία συνειδητής πλέον εφαρμογής μνημονιακών και αντεργατικών μέτρων, φτωχοποίησης και καταστολής, τον ψήφισαν 1,78 εκατομμύρια άνθρωποι και συγκέντρωσε ποσοστά πρωτοφανή για απερχόμενη κυβέρνηση τις τελευταίες δεκαετίες.

Όπως λοιπόν ακριβώς στην περίπτωση της Χρυσής Αυγής και των 400 χιλιάδων χεριών που “κρατούσαν το μαχαίρι του Ρουπακιά”, έτσι και στην περίπτωση του ΣΥΡΙΖΑ, σχεδόν 2 εκατομμύρια χέρια κράτησαν επανειλημμένα και με συνείδηση το γκλοπ του μπάτσου που ανεβοκατέβαινε για τέσσερα χρόνια επάνω σε απεργούς, αποτέλεσαν τα αόρατα χέρια που πέρασαν χειροπέδες σε αγωνιστές, που ξυλοκόπησαν μετανάστες στα σύνορα και τα ΑΤ και τους έκλεισαν σε “δομές”, που εκκένωσαν καταλήψεις (μεταναστών ή και αναρχικές) και προπάντων, ήταν αυτά τα περίπου 2 εκατομμύρια ψηφοφόρων που έβαλαν το στυλό στα χέρια όσων υπέγραψαν τους νόμους για το κόψιμο μισθών, συντάξεων, τα χέρια που συνυπέγραψαν τους πλειστηριασμούς πρώτης κατοικίας και των εξώσεων, τα χέρια που υπέγραψαν τις ιδιωτικοποιήσεις των δημόσιων υποδομών. Και τους ακολούθησαν όσοι έδωσαν συνειδητά -πιο συνειδητά ακόμη- την ψήφο τους στην κυβέρνηση Μητσοτάκη, την πιο βάρβαρη, άγρια οικονομικά νεοφιλελεύθερη και πολιτικά ακροδεξιά στην μεταπολιτευτική Ελλάδα -αλλά αυτοί οι τελευταίοι βρίσκονται μάλλον αρκετά μακριά απ’το target group απεύθυνσης του συγκεκριμένου κειμένου, οπότε δεν μας αφορούν και πολύ¹⁶. **Η ευθύνη της ψήφου βαραίνει τον ψηφοφόρο.**

15 | Από 36,34% τον Γενάρη ο ΣΥΡΙΖΑ έπεσε στο 35,46% τον Σεπτέμβρη, την ίδια ώρα που η κύρια διεκδικήτρια ΝΔ κέρδιζε μόλις 0,28% , ενώ κερδισμένος έβγαине ο...Λεβέντης (!) που μπήκε στην βουλή με 3,44%

16 | Δεν μπορούμε όμως από την άλλη να μην στεναχωριόμαστε το κομμάτι τους που ανήκει στην εργατική τάξη και είναι βουτηγμένο στην ψευδή συνείδηση και την ηγεμονία της ιδεολογίας των ταξικών μας εχθρών.

Αρνητική ψήφος δεν υπάρχει, το επαναλαμβάνουμε. Ψηφίζει κανείς θετικά και ανα-θετικά.

Τι μπορούμε όμως να καταλάβουμε από τα ήδη υπάρχοντα υψηλά ποσοστά αποχής; Στις τελευταίες εκλογές του 2019 απείχαν περισσότεροι από 4 εκατομμύρια -από τους σχεδόν 10 εκατομμύρια εγγεγραμμένους στα μητρώα-πολίτες, με την αποχή να ξεπερνά το 42%. Συγκριτικά, το ποσοστό της αποχής στις εκλογές του 2009, τις τελευταίες πριν από τα μνημόνια δηλαδή, ήταν στο 29%, ενώ σε αυτές του 2007, πριν από τα εξεγερσιακά γεγονότα του Δεκέμβρη του 2008, το αντίστοιχο ποσοστό βρισκόταν στο ανώτερο τυπικό όριο για τα δεδομένα της χώρας, δηλαδή στο 25%. Μέσα σε 12 χρόνια συνεχούς κοινωνικού αναβρασμού, οικονομικής κρίσης, λιτότητας, ανεργίας, καταστολής, αλλά και κινηματικής εγρήγορσης και εξεγέρσεων η αποχή αυξήθηκε κατά 17 ποσοστιαίες μονάδες. Φυσικά, όπως είπαμε και στο παραπάνω κεφάλαιο, οι αναρχικοί δεν βιάζονται να αποδώσουν την αποχή σε μια κάποιοι είδους “νίκη” του αντικοινοβουλευτικού πνεύματος των πολιτών, καθώς ακόμη και στο μέτρο που κάτι τέτοιο ισχύει, “αντικοινοβουλευτικό πνεύμα” δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση απαραίτητα την εγγύτητα με τις αναρχικές και επαναστατικές ιδέες και θέσεις. Και φυσικά, δεν θα μπορούσε να αποδώσει κανείς ολόκληρο το 42% της αποχής του 2019 ούτε σε κάποιοι είδους μεταβολή στην συνείδηση των πολιτών, ούτε και σε κάποια ανάπτυξη του επαναστατικού αισθήματος και της πίστης στην αυτο-οργάνωση και την οριζοντιότητα. Άλλωστε, μέσα σε αυτά τα χρόνια μπορεί να είδαμε μια σχετική και σταδιακή μαζικοποίηση (και στην συνέχεια μια σημαντική απομαζικοποίηση) του επαναστατικού, αναρχικού, ελευθεριακού κλπ κινήματος, αλλά όχι μια τόσο μεγάλη που θα διεκδικούσε οργανικά και οργανωτικά αυτό το ποσοστό αποχής. Εξάλλου, ακόμη και στην εποχή των “παχιών αγελάδων” της ελληνικής οικονομίας και της τριακονταετούς περιόδου νομιμοποίησης της αστικής δημοκρατίας (1977-2007) το ποσοστό της αποχής κινούνταν πάντα γύρω από το 20% και σχεδόν πάντα πάνω από αυτό, ένα ποσοστό ανάλογο με αυτό που διαχρονικά βλέπουμε στις χώρες της Ευρώπης που δεν αντιμετωπίζουν κάποια μακροχρόνια οικονομική κρίση¹⁷.

Μπορεί λοιπόν να αντιμετωπίζουμε με ψυχραιμία και χωρίς υπερβολή τα ποσοστά της αποχής, αυτό όμως που θα πρέπει να εξετάσουμε σίγουρα είναι πως, ενώ μέσα σε αυτά τα τριάντα χρόνια σχετικής πολιτικής “ομαλότητας” και οικονομικής ανάπτυξης αυτά δεν αυξήθηκαν ποτέ σημαντικά και έφταναν σε

17 | π.χ. η ισχυρή Γερμανία το 2021 είχε ποσοστό αποχής πάω από το 23% και η Γαλλία το 2022, σε μια πολύ ιδιαίτερη εκλογική αναμέτρηση με τεράστια πόλωση, είδε τα ποσοστά της αποχής να φτάνουν στο 26,3% περίπου. Αντίθετα η Ιταλία, σε σαφώς χειρότερη οικονομική κατάσταση από τις δυο προηγούμενες χώρες, είδε την αποχή να ξεπερνάει το 36,2% στις εκλογές του 2022 και η Πορτογαλία, εξίσου “φτωχός συγγενής” με την Ελλάδα στην Ευρώπη, χτυπημένη και αυτή γερά από την οικονομική κρίση, έφτασε την ίδια χρονιά κι αυτή το 42%!

ένα peak της τάξης του 25% -γύρω από τις διάφορες πολιτικές μικροκρίσεις- είχαμε ωστόσο την ραγδαία αύξησή τους τα τελευταία 10-15 χρόνια, παράλληλα με τις κρίσεις, αλλά και τους έντονους κοινωνικούς και ταξικούς αγώνες της μνημονιακής περιόδου. Και είναι οι δυναμικές (κυρίως οι ταξικές, αλλά και ευρύτερα οι κοινωνικές) μέσα σε αυτό το “έξτρα” ποσοστό της εκτόξευσης της αποχής από το 25% στο 42% που θα πρέπει να αναζητήσουμε, στις οποίες σίγουρα εμπεριέχεται η επιρροή των αναρχικών και ελευθεριακών ιδεών -μένει να εξετάσουμε σε ποιον βαθμό, αλλά και σε ποιο βάθος. Και οφείλουμε επίσης να μελετήσουμε το πως η επιρροή αυτή μπορεί να αποκτήσει αναβαθμισμένα ποιοτικά και οργανωτικά χαρακτηριστικά προς μια επαναστατική κατεύθυνση, μια εναλλακτική των εκλογών και της ανάθεσης πρόταση για τους ανθρώπους της τάξης μας.

Όπως και να αντιληφθεί ο καθένας τα παραπάνω νούμερα, ο,τι προσθέσεις και αφαιρέσεις κι αν κάνει, όση βαρύτητα κι αν δώσει στον πολιτικό-συνειδησιακό παράγοντα της αποχής ή στον α-πολίτικο και συγκυριακό, το μόνο σίγουρο είναι πως τα τελευταία 10-15 τουλάχιστον χρόνια ένα μεγάλο ποσοστό της ελληνικής κοινωνίας -και μέσα σε αυτό ένα σημαντικό κομμάτι της εργατικής τάξης- έχει απογοητευτεί σε σημαντικό βαθμό ή και απόλυτα από το μοντέλο της ανάθεσης και των εκλογών, θεωρεί πως δεν πρόκειται να αλλάξει τίποτα μέσω αυτών (ίσως και γενικά), ενώ όλο και περισσότερο, όσοι ψηφίζουν -αλλά δεν είναι ενεργά μέλη συγκεκριμένων πολιτικών κομμάτων- τείνουν να επιλέγουν κόμμα όχι με βάση την πολιτική ταύτιση με κάποιο πρόγραμμα, αλλά στην βάση της λογικής του “λιγότερο κακού”. Είτε αυτό σημαίνει πως οι συντηρητικοί ψηφοφόροι και τα μικρομεσαία στρώματα θα συσπειρωθούν γύρω από την ΝΔ, δίπλα στα μεγάλα αφεντικά και τα συμφέροντά τους, χωρίς να ταυτίζονται απόλυτα με τις πολιτικές της, ορμώμενοι κυρίως από αντικομμουνιστικά (όπως αντιλαμβάνονται τον ΣΥΡΙΖΑ) ένστικτα, όπως είδαμε να συμβαίνει στις τελευταίες εκλογές του 2019, είτε από την άλλη πως ο ΣΥΡΙΖΑ θα συσπειρώσει ένα ετερόκλητο αντι-νεοφιλελεύθερο μέτωπο, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει εξίσου ψηφοφόρους της λαϊκής δεξιάς, μικροαστούς προοδευτικούς, τρομαγμένους από την αντεργατική λαίλαπα προλετάριους, κοινωνικές μειονότητες που είδαν τις κοινότητές τους να βάζονται όσο ποτέ την τελευταία τετραετία, αλλά και απογοητευμένους κινηματικούς που απλά θέλουν “να φύγει ο Μητσοτάκης και βλέπουμε”. Ήδη γίνεται ξεκάθαρο πως η απεύθυνση των δυο μεγάλων κομμάτων είναι τόσο θολή, ώστε να μπορεί να χωρέσει το σύνολο αυτών των δύο ανομοιογενών “συνασπισμών”¹⁸.

18 | Στην περίπτωση του ΣΥΡΙΖΑ αυτό πια είναι πασιφανές, μετά και το “άνοιγμα” στην “καραμανλική πτέρυγα” της δεξιάς, την λεγόμενη “λαϊκή”, με την επιστράτευση του ιστορικού πρόην στελέχους της Ν.Δ. Ευάγγελου Αντόναρου στο ψηφοδέλτιο επικρατείας του κόμματος.

Η αλήθεια είναι πως η λογική του “λιγότερο κακού” έχει απογειωθεί -την τελευταία δεκαετία ειδικά- και έχει αναχθεί στο απόλυτο κριτήριο επιλογής ψήφου. Και αυτό από μόνο του μας λέει πολλά για την κατάντια του πολιτικού συστήματος αλλά και της όλης διαδικασίας των εκλογών. Δεν ήταν όμως πάντα έτσι τα πράγματα και ας δούμε πως φτάσαμε ως εδώ.

Το σύστημα της αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας πάντα έθετε τα ανεκτά πολιτικά πλαίσια της εκλογικής αρένας. Στην Ελλάδα συγκεκριμένα δημιουργούσε πάντα τα δίπολα εκείνα που το συνέφεραν και εξυπηρετούσαν την ομαλή αναπαραγωγή του. Από την μία υπήρχε ιστορικά ο ένας πόλος που ξεκάθαρα τασσόταν, λόγω και έργω, με τα συμφέροντα του Κεφαλαίου, ενώ από την άλλη δημιουργούταν από το ίδιο το σύστημα ο αντίθετος εκείνος πόλος που θα μπορούσε να απορροφήσει την δυσαρέσκεια και τον ριζοσπαστισμό και να τον καναλιζάρει σε ασφαλή για την διαίωνιση της ύπαρξης του καπιταλισμού μονοπάτια. Σχηματικά μπορούμε να αναφερθούμε σε αυτό το δίπολο ως την εναλλαγή μεταξύ δεξιάς και σοσιαλδημοκρατίας στην πολιτική εξουσία, ένα φαινόμενο άλλωστε διεθνές. Το δίπολο αυτό πήρε διαφορετικές μορφές και περιεχόμενα ανά την εποχή και οι δυο του πόλοι βρέθηκαν να υποστηρίζουν αρκετά διαφορετικά μεταξύ τους κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια κατά καιρούς. Όσο περισσότερος “δημοσιονομικός” και οικονομικός χώρος υπήρχε διαθέσιμος από το σύστημα, τόσο περισσότερο μπορούσε η δυσαρέσκεια και η κοινωνική διεκδίκηση να απαντηθεί με την προώθηση ενός πιο “ριζοσπαστικού” σοσιαλδημοκρατικού πόλου που λειτουργούσε ως “κυματοθραύστης”. Όσο το πνεύμα της εποχής ανάμεσα στην εργατική τάξη απαιτούσε ριζοσπαστικές αλλαγές σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, τόσο περισσότερο διαθέσιμος χώρος δινόταν στην σοσιαλδημοκρατία ώστε να “χαλιναγωγήσει” το πνεύμα αυτό μέσα στα αστικοδημοκρατικά πλαίσια. Αυτό έγινε ιδιαίτερα φανερό στην χώρα μας καταρχήν την περίοδο μετά την πτώση της Χούντας, τα πρώτα χρόνια της λεγόμενης “μεταπολίτευσης”, όπου το τεράστιο αυτόνομο ταξικό κίνημα που διαμορφώθηκε ανάμεσα στο προλεταριάτο και την νεολαία και απέκτησε πολύ ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά, αφομοιώθηκε εν τέλει εκλογικά και πολιτικά από το ΠΑΣΟΚ. Τον νεοσύστατο σοσιαλδημοκρατικό πόλο δηλαδή της εξουσίας, ο οποίος μπορεί μεν να έκοψε τα φτερά του κινήματος αυτού και να το εκτροχίασε από την επαναστατική-ριζοσπαστική του κατεύθυνση (όπως έκανε και με μεγάλο κομμάτι της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς άλλωστε), ωστόσο, για να λέμε τα σύκα-σύκα και την σκάφη-σκάφη, έχοντας ακριβώς αυτόν τον δημοσιονομικό, οικονομικό και πολιτικό χώρο διαθέσιμο, καθώς και την από-τα-κάτω πίεση για αλλαγή, προχώρησε σε κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές προς όφελος των εκμεταλλευομένων, πρωτοφανείς στην μέχρι τότε

ιστορία της χώρας.

Στις δεκαετίες που ακολούθησαν είδαμε τις επιπτώσεις της σχεδόν ολοκληρωτικής αφομοίωσης της εργατικής τάξης στις δομές του συστήματος, υπό την φτερούγα της σοσιαλδημοκρατίας, η οποία με την σειρά της, καλούμενη να εκπληρώσει τις εκάστοτε ανάγκες αναδιάρθρωσης του συστήματος υπέρ του Κεφαλαίου -ως ο πόλος που είχε την συντριπτικά κυρίαρχη πολιτική ηγεμονία- σταδιακά έγερνε όλο και δεξιότερα όσο λιγότευαν τα δοσμένα περιθώρια, μέχρι που έγινε πολιτικά σχεδόν ταυτόσημη με την κεντρο-δεξιά, μέσω του λεγόμενου “εκσυγχρονισμού”. Η πλειοψηφία όμως της εργατικής τάξης βρισκόταν σε λήθαργο και έβλεπε γλυκά όνειρα κοινωνικής ανέλιξης.

Δεκαετίες αργότερα, στην εποχή των μνημονίων και του “*There is no Alternative*”, χρειάστηκε ένας νέος φορέας να πάρει την θέση του ΠΑΣΟΚ στο απαραίτητο αυτό δίπολο που εξασφαλίζει την ομαλή συνέχεια του κράτους και του καπιταλισμού -καθώς το ΠΑΣΟΚ πλέον είχε πασιφανώς μεταπηδήσει στον ίδιο πόλο με την ΝΔ και υπήρχε “κενό εκπροσώπησης” στον έτερο- και αυτός βρέθηκε στον πρόθυμο ΣΥΡΙΖΑ. Με το επίδικo να μεταφέρεται πλέον πολύ δεξιότερα -όπως και όλο το πολιτικό σύστημα άλλωστε- και το δίπολο να ονομάζεται πια “*Μνημόνιο/Αντιμνημόνιο*”, δηλαδή με τα προτάγματα του σοσιαλδημοκρατικού πόλου να μην ξεφεύγουν ούτε κατά διάνοια από τα καπιταλιστικά πλαίσια αλλά να έχουν ως αναφορά περισσότερο την “εθνική ανεξαρτησία” παρά τα συμφέροντα της τάξης, φτάσαμε εν τέλει στην “μνημονιακή κανονικότητα” και την παραδοχή της “συνέχειας του κράτους”, όπου και αυτός ο εκπρόσωπος του σοσιαλδημοκρατικού πόλου αποδέχθηκε το Μνημόνιο ως την υλική βάση επάνω στην οποία θα ασκούταν η κεντρική πολιτική (η λεγόμενη “*κωλοτούμπα*” του ΣΥΡΙΖΑ, όπως την περιγράψαμε πιο πάνω). Έτσι το απαραίτητο δίπολο έπρεπε να επανα-νοηματοδοτηθεί και να μετατοπιστεί και πάλι, ακόμη πιο δεξιά. Από το δίπολο “*Αριστερά (ή “σοσιαλισμός”)/Δεξιά*” της εποχής των τελών του <70 και της δεκαετίας του <80, φτάσαμε, τριάντα χρόνια φιλελεύθερης δημοκρατίας αργότερα, στο δίπολο “*Μνημόνιο/Αντιμνημόνιο*” και αφού πλέον ξεπεράστηκε και αυτή η αντίθεση -προς όφελος του Κεφαλαίου πάντα- περάσαμε σε ένα ασφαλές για το σύστημα σημείο, το οποίο κυριαρχεί σχεδόν σε όλες τις χώρες του μοντέρνου δυτικού καπιταλισμού, δηλαδή στο δίπολο “*Πρόοδος/Συντήρηση*”, το οποίο όμως πατάει εξολοκλήρου πάνω σε κοινά αποδεκτές συμφωνίες και των δυο πόλων, σε ένα κοινό νεοφιλελεύθερο οικονομικό πλαίσιο με ελάχιστες, πολύ μικρές διαφορές στην απόχρωση, όσον αφορά τα απειροελάχιστα περιθώρια που υπάρχουν στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στα νεοφιλελεύθερα οικονομικά πλαίσια και μέσα από τα “προγράμματα στήριξης”.

Τι σχέση έχουν όμως όλα τα παραπάνω με το θέμα που εξετάζουμε σε αυτό το κείμενο, δηλαδή την αποχή από τις εκλογές και την παρακίνηση σε οργάνωση κι αγώνα; Κι όμως, η συσχέτιση με το θέμα μας είναι άμεση και άρρηκτη, καθώς ο,τι περιγράψαμε παραπάνω ήταν με λίγα λόγια η πορεία που οδήγησε στην επικράτηση της λογικής του “λιγότερο κακού” ως το κύριο δίλημμα των εκλογών για τους ψηφοφόρους, η οποία ενσαρκώνεται, μετά από μια σκληρή τετραετία νεοφιλελεύθερου κοινοβουλευτικού απολυταρχισμού, στην νέα, ελληνοποιημένη εκδοχή του διπόλου “Πρόοδος/Συντήρηση” -η οποία τείνει να ξεπεράσει ακόμη και αυτά τα πολύ βασικά πλαίσια- που σχηματοποιείται πλέον στην αντίθεση “Μητσοτακισμός/Αντιμητσοτακισμός”. Πέρα όμως από αυτό, είναι τελικά και η ίδια ιστορική διαδικασία η οποία ανέβασε σταδιακά τα ποσοστά της αποχής στο 42% και έκανε πολλούς πολίτες να κατανοήσουν την ματαιότητα του εκλογικού δρόμου, καθώς και το και πως μπορεί “να μην είναι όλοι ίδιοι”¹⁹ -όχι ακριβώς τουλάχιστον και όχι σε κάθε πτυχή των πολιτικών τους- αλλά πως σίγουρα οι δυο κυρίαρχοι πυλώνες της πολιτικής ζωής του τόπου, δηλαδή η Δεξιά και η Κεντροαριστερά (στις διάφορες μορφές που λαμβάνει ιστορικά) είναι οι δυο όψεις του ίδιου νομίσματος. Και όχι μόνο αυτό, αλλά και πως το γήπεδο που παίζεται το παιχνίδι θα έχει πάντα ως “γηπεδούχο ομάδα” το Κεφάλαιο και ως “φιλοξενούμενη” τις καταπιεσμένες και τους εκμεταλλευόμενους.

Τι κάνουμε τώρα λοιπόν; Το φλέγον ζήτημα της εποχής μας, η οργανωτική αναβάθμιση

Βρισκόμαστε σε ένα πολύ κομβικό σημείο πολιτικά και κοινωνικά, τόσο εγχώρια όσο και διεθνώς. Η Σοσιαλδημοκρατία, το παραδοσιακό “μαξιλαράκι” του Κεφαλαίου, αυτή που μπορούσε να αφομοιώσει την κοινωνική οργή κατά το παρελθόν, έχει πλέον αποδομηθεί σχεδόν ολοκληρωτικά ως φιλεργατική δύναμη, τουλάχιστον στις χώρες της καπιταλιστικής Δύσης²⁰, του “ανεπτυγμένου” κόσμου, ενώ σε άλλες περιοχές του πλανήτη περνάει τώρα την περίοδο της κινηματικής της απονομιμοποίησης. Σημαντικό πεδίο αυτής της δι-

19 | Σύνθημα που προωθούν οι διάφορες “περσόνες” του ΣΥΡΙΖΑ, ιδίως στα social media, για να τονίσουν την “ηθική του ανωτερότητα” έναντι της Δεξιάς, το τελευταίο ίσως καταφύγιο της χαμένης τους αξιοπρέπειας.

20 | Επειδή πάντα υπάρχουν οι εξαιρέσεις, θα αναφέρουμε εδώ το μοντέλο-πείραμα του Κεφαλαίου στην Ισπανία, όπου επιτρέπεται στην Σοσιαλδημοκρατία -την συμμαχία του ιστορικού κεντροαριστερού Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος με την Αριστερά- να διασώσει το διεθνές της κύρος για να μπορεί να λειτουργήσει ακόμη λίγο ως αντι-παράδειγμα, με κάποιες κοινωνικές πολιτικές υπέρ των από-τα-κάτω.

αδικασίας είναι π.χ. οι αναπτυσσόμενες οικονομίες της Λατινικής Αμερικής, χώρες δηλαδή όπως η Χιλή, της οποίας το σοσιαλίζον δημοκρατικό πείραμα εξετάσαμε παραπάνω, όπου εν μέσω μακροχρόνιας κοινωνικής εξέγερσης ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό και τον Πινοσετισμό (από τον οποίο η χώρα δεν απαλλάχθηκε ποτέ πραγματικά μέχρι και σήμερα), η “Αριστερά” του Μπόριτς²¹ -στην οποία δυστυχώς μεγάλη μερίδα των εξεγερμένων είχε εναποθέσει τις ελπίδες της- κλήθηκε πρόσφατα να παίξει τον ρόλο εκείνο που διαδραμάτισαν στο παρελθόν κόμματα όπως ο ΣΥΡΙΖΑ στην Δύση: Να αποριζοσπαστικοποιήσει, να αφομοιώσει και να ξεπουλήσει δηλαδή τον αγώνα θεσμικά, την επόμενη κιόλας της ανάληψης της κυβέρνησης. Μιας κυβέρνησης στην οποία ο Μπόριτς βρέθηκε με την ψήφο και την στήριξη του ίδιου του κοινωνικού κινήματος της περιόδου 2019-2021. Παρόμοιες καταστάσεις βλέπουμε στο Περού, στο Μεξικό και αλλού.

Κι ενώ παρατηρούμε μαζικά επαναστατικά κινήματα να εξελίσσονται στις παρυφές του καπιταλιστικού κέντρου, σε περιοχές όπου για διάφορους λόγους (πόλεμοι, γεωγραφία, οικονομική δυσχέρεια κλπ) δεν έχει συντελεστεί πλήρης βιομηχανική ανάπτυξη και αστικοποίηση, τα βλέπουμε να δημιουργούν “κοσμογονία” δομών και να εδαφικοποιούν επαναστατικά και ελευθεριακά προτάγματα²², από την άλλη, βλέπουμε μεγάλα κινήματα στον λεγόμενο “πρώτο κόσμο” να εξελίσσονται, να μαζικοποιούνται και να ριζοσπαστικοποιούνται, πλην όμως, στο πιο κρίσιμο σημείο τους, να μην μπορούν να βρουν οργανωτική και πολιτική εναλλακτική διέξοδο και πρόταση και εν τέλει να μαρμαζώνουν ή και να σβήνουν εντελώς, πριν καταφέρουν να μετατραπούν σε μια ξεχωριστή, μόνιμη κοινωνική δύναμη, που θα πραγματώσει μια βαθιά επαναστατική τομή, αρκούμενα σε μερικές παραχωρήσεις, τις περισσότερες φορές δυσανάλογες της δυναμικής τους. Τέτοια κινήματα ήταν π.χ. το Occupy και αργότερα το Black Lives Matter στις ΗΠΑ. Κινήματα που βρέθηκαν από την

21 | Ο Γκαμπριέλ Μπόριτς, πρόεδρος της Χιλής, από τον Μάρτιο του 2022, προέρχεται από τα ριζοσπαστικά και φοιτητικά κινήματα της αριστεράς που πήραν μέρος στις κοινωνικές εκρήξεις, διαδηλώσεις και εξεγέρσεις που μαίνονται στην Χιλή εδώ και χρόνια, και λαμβάνουν διάφορες μορφές: Από φοιτητικές κινητοποιήσεις και αγώνες των ιθαγενών Μαπούτσε, μέχρι την μεγάλη εξέγερση των τελευταίων ετών με αφορμή την αύξηση στα εισιτήρια της δημόσιας συγκοινωνίας,, καθώς και στις προσπάθειες για την αντικατάσταση του απολυταρχικού συντάγματος που χρονολογείται από την εποχή του Πινοσέτ. Ο Μπόριτς ηγείται ενός ευρύτατου συνασπισμού κομμάτων και οργανώσεων ο οποίος λαμβάνει διάφορα ονόματα κατά καιρούς, αναλόγως της σύστασής του. Με σημείο εκκίνησης την “Αυτόνομη Αριστερά”, μετατοπίστηκε πολύ γρήγορα προς σοσιαλδημοκρατικές, κεντροαριστερές θέσεις μετά την εκλογή του, προκειμένου να αμβλύνει και τις συγκρούσεις με τον ισχυρό δεξιό πόλο στην Βουλή.

22 | Η περίπτωση των Ζαπατίστας, που ακόμη συνεχίζουν την βαθιά ριζωμένη και εδαφικοποιημένη αντίσταση στον καπιταλισμό και το κράτος στα βουνά της Τσιάπας, αλλά και η “επανάσταση της εποχής μας” στην Ροζάβα είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα κινήματων στις “παρυφές” της βιομηχανικής και αστικής ανάπτυξης, όπου οι κοινωνικές/παραγωγικές σχέσεις και οι παραγωγικές δυνάμεις είναι πολύ διαφορετικές από τον Δυτικό Καπιταλισμό.

μια να αμφισβητούν την παραδοσιακή ηγεμονία του Δημοκρατικού Κόμματος επάνω στην “Αριστερά” και να χειραφετούνται, στην συνέχεια μάλιστα να αμφισβητούν και το ίδιο το μονοπώλιο της βίας του Κράτους, μέσα στην ίδια την “καρδιά του τέρατος” του διεθνούς καπιταλισμού, αλλά από την άλλη να μην βρίσκουν οργανωτικό διέξοδο²³. Αναμένουμε -μέχρι την ώρα που γράφεται αυτή η μπροσούρα- να δούμε τι θα συμβεί με τις άγριες, συγκρουσιακές απεργίες στην Γαλλία για το συνταξιοδοτικό ζήτημα, που φαίνεται να αποτελούν το αρχέτυπο αυτού του παραδείγματος: Στην περίπτωση αυτή υπάρχει μεν μια ισχυρή συνδικαλιστική δύναμη που αν και δεν φαίνεται να μπορεί ή να θέλει (ακόμη τουλάχιστον) να καταστείλει τις πιο “αυτόνομες” τάξεις και πρακτικές στο εσωτερικό του κινήματος, προσπαθεί ωστόσο να ελέγξει την εξέγερση και να την στρέψει προς τις δικές τις, ιδιαίτερες, ρεφορμιστικές και καθαρά αιτηματικές οδούς, χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία βέβαια. Και μιλάμε φυσικά για την μεγάλη συνδικαλιστική συνομοσπονδία της CGT, η οποία αρχικά λειτούργησε πολύ προωθητικά, ως το θεσμικό όργανο των εργατών που έλεγχε τα μεγαλύτερα από τα συνδικάτα που προκήρυζαν τις απεργίες διαρκείας και έτσι κατέστησε δυνατό να μαζικοποιηθούν οι διαδηλώσεις. Από το σημείο όμως και μετά που το πλαίσιο των διαδηλώσεων -και κυρίως τα μέσα που χρησιμοποιούν οι απεργοί στον δρόμο για να πετύχουν τους σκοπούς τους- θα ξεφύγουν από τα δικά της στάνταρ, θα κληθεί να πάρει πολύ σημαντικές αποφάσεις αν θέλει να συνεχίσει να αποτελεί μια δύναμη στην οποία προσβλέπει η γαλλική εργατική τάξη. Μην ξεχνάμε άλλωστε πως μιλάμε για μια συνδικαλιστική δύναμη που πρόσκειται στο Κομμουνιστικό Κόμμα Γαλλίας, ακόμη κι αν δεν ελέγχεται απόλυτα από αυτό.

Στην Ελλάδα, μετά την κινηματική αφομοίωση από τον ΣΥΡΙΖΑ, ήρθε το -μερικό- ξεπέραςμα της πολιτικής του ηγεμονίας επάνω στο κίνημα, μέσω και της δικής του, συστημικής αφομοίωσης. Οι χιλιάδες που βρίσκονται στους δρόμους κατά καιρούς τα τελευταία χρόνια για διάφορα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα -με τρανό παράδειγμα τους εκατοντάδες χιλιάδες διαδηλωτές σε όλη την χώρα στις διαδηλώσεις μετά το κρατικό/καπιταλιστικό έγκλημα στα Τέμπη- φαίνεται πως δεν θα στραφούν ξανά εκλογικά τόσο εύκολα προς την Σοσιαλδημοκρατία, αλλά πιθανότατα ούτε και προς την λενινιστική Αριστερά -αν και η φύση των επόμενων, διπλών εκλογών και το έντεχνο αφήγημα του “αντιδεξιού μετώπου” μπορεί να καναλιζάρει και πάλι ένα σημαντικό κομμάτι προς τον ΣΥΡΙΖΑ, το οποίο όμως δεν θα είναι οργανικά δεμένο μαζί του, όπως ήταν κατά την περίοδο 2012-2015 και κατά τον πρώτο χρόνο της κυβέρνησής του. Υπάρχει ένα μεγάλο κενό οργάνωσης της εργατικής τάξης, το οποίο δεν δύναται πλέον

23 | Για να μην είμαστε άδικοι βέβαια, άφησαν πίσω τους “σπόρους” κοινωνικής και ταξικής αυτο-οργάνωσης σε κάθε επίπεδο και κυρίως αναζωπύρωσαν το αίσθημα της εξέγερσης, μπολιάζοντας το αμερικανικό προλεταριάτο -και ιδίως τα πιο καταπιεσμένα του στοιχεία- με επαναστατικές ιδέες, μετά από δεκαετίες,

να καλύψει η παραδοσιακή αριστερά με τις δομές της, που μοιάζουν εν πολλοίς απαρχαιωμένες και “ξένες” μέσα στην καθετότητά τους και την λογική της ηγεσίας-πρωτοπορίας που ζητάει απλούς ακολουθητές. Η μεγαλύτερη μερίδα των καταπιεσμένων που σκέφτονται ταξικά -έστω και σε πρωτόλειο επίπεδο- δεν πιστεύουν πλέον σε σωτήρες και αρχηγούς, αλλά δεν βλέπουν και πολλές εναλλακτικές.

Και κάπου ανάμεσα σε αυτή την κατάσταση, σε αυτή την έλλειψη, την δυσπιστία, το “κενό εκπροσώπησης”, φωλιάζει και η αιτία (ή τουλάχιστον ένα μέρος της) της αυξημένης εκλογικής αποχής, την οποία πρέπει να αποτιμήσουμε σωστά και να κατανοήσουμε το γιατί δεν μεταφράζεται σε μαζικοποίηση του ελευθεριακού κινήματος, καθώς και σε ποιο βαθμό αυτό είναι εν τέλει δυνατό να επιτευχθεί.

Αυτό που θέλουμε να προπαγανδίσουμε σε κάθε καταπιεσμένο και εκμεταλλεζόμενο άνθρωπο που λαχταρά έναν πιο δίκαιο, πιο ελεύθερο κόσμο, είναι πως πλέον, αφού όλα έχουν δοκιμαστεί, απαξιωθεί και αποδειχθεί ψεύτικα ή αναποτελεσματικά, εντελώς ξεκάθαρα και αντικειμενικά, ο μοναδικός δρόμος που μπορεί να οδηγήσει σε ένα καλύτερο αύριο, σε αυτόν ακριβώς τον κόσμο ελευθερίας, ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης που ενδόμυχα κάθε άνθρωπος ονειρεύεται, περνάει μέσα από τον αδιαμεσολάβητο, αντι-ιεραρχικό, επαναστατικό και ταξικό αγώνα. Δηλαδή μέσα από τις τάξεις του αναρχικού κινήματος.

Γιατί όμως μας είναι τόσο δύσκολο και περίπλοκο τις περισσότερες φορές να απαντήσουμε στην απλή ερώτηση που μας θέτει ένας από αυτούς τους ανθρώπους, πεισμένος θεωρητικά και πολιτικά για τα ιδανικά μας, σχετικά με το “*τι πρέπει να κάνουμε, πως πρέπει να αγωνιστούμε*” ως αναρχικοί; Γιατί πολλές φορές χρειάζεται να καταφύγουμε σε αποστροφές του τύπου “*δεν θα σου πούμε εμείς τι να κάνεις, πρέπει να αποφασίσεις εσύ*”; Γιατί δεν μπορούμε να μετατρέψουμε την δυσπιστία του προλεταριάτου προς το υπάρχον καπιταλιστικό σύστημα σε θέληση για αγώνα εναντίον του;

Γιατί, πολύ απλά, το ελευθεριακό, το αναρχικό κίνημα, παρά τα προτάγματα και τις εξαγγελίες του για οργάνωση στην βάση, αντι-ιεραρχικά και ταξικά, δεν έχει ακόμη μια απτή, συνεκτική και δομημένη **οργανωτική πρόταση που θα μπορούσε να χωρέσει και να κινητοποιήσει την μερίδα εκείνη των καταπιεσμένων που συνειδητά έχει απορρίψει την ανάθεση και την καθετότητα, αλλά δεν ξέρει που να στραφεί**. Πρεσβεύει, δηλαδή, το αναρχικό κίνημα, τόσο θεωρητικά, όσο και πρακτικά, τις αξίες αυτές που θα μπορούσαν σήμερα να καλύψουν το κενό “εκπροσώπησης” και οργάνωσης των καταπιεσμένων, αλλά δεν έχει καταφέρει ακόμη να τις “*γειώσει*” δομικά, πέρα από τα στενά κινηματικά πλαίσια. Και αυτό είναι το κύριο επίδικο της εποχής μας.

Αλλά, προσοχή: Είναι κάτι που μπορεί και πρέπει να γίνει, όχι ΓΙΑ την εργατική τάξη, αλλά ΜΑΖΙ με την εργατική τάξη. **Μαζί με τους καταπιεσμένους και τις εκμεταλλευόμενες, σε κάθε σημείο της διαδρομής.** Και αυτό είναι που μας δυσκολεύει περισσότερο από όλα.

Αυτό το κάλεσμα προς τους καταπιεσμένους σε οργάνωση και δράση ΜΑΖΙ μας και ΔΠΛΑ μας -και όχι πίσω μας- είναι που πρέπει σήμερα κιόλας, με αφορμή απλά αυτές τις εκλογές, να ξαναζωντανέψουμε.

Κάνοντας κάπου εδώ μια πιο εσωτερική κριτική, η οποία στρέφεται κυρίως προς τους ίδιους τους αναρχικούς, προς το ίδιο το κίνημα, αλλά καλό θα ήταν να ακουστεί και σε όσους εξετάζουν σήμερα τις ιδέες μας, πρέπει να πούμε το εξής: Πρέπει να ξεπεράσουμε πια το πολύ βασικό προταγματικό επίπεδο και τις αυταπάτες του παρελθόντος, που μας έκαναν να πιστεύουμε ότι προτρέποντας απλά τους καταπιεσμένους “να αυτο-οργανωθούν” ή “να απέχουν από τις εκλογές και να αγωνιστούν” θα βλέπαμε κάποια πρόοδο και κάποια εξέλιξη προς την κατεύθυνση της ταξικής χειραφέτησης και της κοινωνικής επανάστασης. Και ούτε αυτό σημαίνει, από την άλλη, πως οι αναρχικοί “θα αυτο-οργανώσουν” τους εργαζόμενους “από-τα-έξω” ή θα τους πουν πως να αγωνιστούν. Αντίθετα, σημαίνει πως οι αναρχικοί θα φτιάξουν τις δομές εκείνες, με τα προτάγματα και την μορφή που αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, **με τρόπο όμως που να έχουν την δυνατότητα και την προοπτική να συμπεριλάβουν κάθε άνθρωπο της τάξης μας**, κάθε εργαζόμενο, άνεργο, νεολαίο, που θέλει να οργανωθεί με τέτοιο τρόπο και να αγωνιστεί για την κοινωνική επανάσταση. Με τρόπο που θα ξεπερνάει τα οργανωτικά αδιέξοδα και το “ταβάνι” μιας κλειστής ομάδας πολιτικής συγγένειας, μιας συλλογικότητας, αλλά και την ανοργανωσιά και την έλλειψη προοπτικής μιας χαώδους ανοικτής διαδικασίας χωρίς αρχή, μέση και τέλος. Προς την κατεύθυνση μιας (εν δυνάμει) μαζικής, ελευθεριακής ταξικής οργάνωσης.

Και έτσι, μέσω του παραδείγματος της δράσης και της κίνησης προς αυτή την κατεύθυνση, οι αναρχικοί καλούν αρχικά όλους αυτούς τους καταπιεσμένους και τις εκμεταλλευόμενες που αισθάνονται πως τίποτα και κανείς στο υπάρχον πολιτικό σκηνικό δεν τους αντιπροσωπεύει και δεν υπερασπίζεται τα συμφέροντά τους ως κομμάτι της εργατικής τάξης. Τους καλούν να οργανωθούν μαζί τους, με τρόπο που να εμπερικλείει και τους ίδιους στην διαδικασία της λήψης των αποφάσεων, για τα θέματα που τους αφορούν. Τους καλούν να αγωνιστούν όλοι μαζί, θέτοντας ξεκάθαρα τις αξίες και τα προτάγματα του αναρχικού κινήματος, χωρίς τις κρυφές ατζέντες των κομμάτων, χωρίς την διάθεση να τους καθοδηγήσουν προς την κατεύθυνση της εκπλήρωσης συμφερόντων και σχεδίων ξένων προς τους ίδιους και κυρίως χωρίς την απαίτηση ο κάθε

προλετάριος, ο κάθε καταπιεσμένος, η κάθε άνεργη και εκμεταλλεύομενη να είναι εξαρχής θεωρητικά ή πρακτικά πλήρως “καταρτισμένοι” σε σχέση με τον αναρχισμό, αφού κάτι τέτοιο πρέπει να είναι μια διαδικασία καταρχήν συλλογική κι έπειτα ατομική. Θα τους καλέσουν ακόμη και να διαμορφώσουμε όλοι μαζί την ίδια την Οργάνωση, με βάση τις κατατεθειμένες αρχές και τις αξίες μας. Και στην συνέχεια, μέσα από την αδιαπραγμάτευτη διεξαγωγή του ταξικού πολέμου, να την κάνουν προσβάσιμη και θελκτική σε ολόκληρη την εργατική τάξη που θα κατανοήσει τα ξεχωριστά της συμφέροντα και θα θελήσει και η ίδια να οργανωθεί και να αγωνιστεί για αυτά.

Αν λοιπόν το πρόταγμα της αποχής, το σύνθημα “Μην ψηφίζεις!”, είναι απλά η “κορυφή του παγόβουνου” της αναρχικής απεύθυνσης ενόψει των εκλογών, η απαραίτητη συμπλήρωση “Οργανώσου!”, το κάλεσμα δηλαδή στο κίνημα και την τάξη μας για οργάνωση στην βάση και αγώνα ταξικό και επαναστατικό, είναι όλο αυτό το γιγαντιαίο κομμάτι πάγου που βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια και αποτελεί το κύριο σώμα του, την βάση της ύπαρξής του. Και ακριβώς όπως το παγόβουνο λιώνει πρώτα στην βάση, στο αφανές του σημείο, όπου δέχεται την μεγαλύτερη πίεση, έτσι και το αναρχικό κίνημα χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια για να δομήσει και να διατηρήσει την βάση του, την οργάνωσή του, προκειμένου να μην αποτελεί ένα επιφανειακό φαινόμενο στείρου ριζοσπαστικού βερμπαλισμού.

“Αυτό είναι ακόμη ένα κείμενο από τα πολλά που πιθανόν θα διαβάσετε ή θα πέσουν στα χέρια σας το επόμενο διάστημα, που έχει να κάνει -εν μέρει- με την κακή σχέση των αναρχικών με τις εκλογές. Δεν είναι όμως ένα κείμενο στεγνού αναθέματος, αλλά ένα που προσπαθεί να εξηγήσει και να αναλύσει σε λίγο μεγαλύτερο βάθος την αντικλογική στάση των αναρχικών, αλλά και να προχωρήσει πέρα από αυτό, προς την κατεύθυνση του θετικού προτάγματος της οργάνωσης...Αν λοιπόν το πρόταγμα της αποχής, το σύνθημα “Μην ψηφίζεις!”, είναι απλά η “κορυφή του παγόβουνου” της αναρχικής απεύθυνσης ενόψει των εκλογών, η απαραίτητη συμπλήρωση “Οργανώσου!”, το κάλεσμα δηλαδή στο κίνημα και την τάξη μας για οργάνωση στην βάση και αγώνα ταξικό και επαναστατικό, είναι όλο αυτό το γιγαντιαίο κομμάτι πάγου που βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια και αποτελεί το κύριο σώμα του, την βάση της ύπαρξής του...”

Ortus

Ταξική Συνείδηση-Αναρχικό Πρόταγμα
Για την Επαναστατική προοπτική